Europos LIETUVIS

Nr. 19 (2305) XLVIII Londonas ir Vilnius, 1994 m. gegužės 7 - 13 d. Kaina 50 ct

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

Garbinga diplomato sukaktis

Šioje nuotraukoje JE Vincas Balickas įamžintas pernai, birželio 8-ąją, Vilniuje, iškart po to, kai jam Lietuvos Respublikos prezidentas įteikė Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino 3-ojo laipsnio ordiną. Taip buvo įvertintas JE Vinco Balicko ilgametis pasiaukojantis ir sąžiningas darbas Lietuvos diplomatinėje tarnyboje, jo nuopelnai mūsų kraštui, tautai. Toje ceremonijoje dalyvavęs DBLS pirmininkas J. Alkis pasveikino Ambasadorių garbingo apdovanojimo proga.

Turbūt niekam nereikia aiškinti, kodėl apie šį diplomatą, kaip ir apie daugelį išeivijos žymių žmonių, nė žodžio nerasi sovietinio laikotarpio enciklopedijose. Daug kas Lietuvoje apie Londone dirbantį diplomatą V. Balicką išgirdo tik atkūrus Nepriklausomybę. Jau planuojamos naujos mūsų enciklopedijos, jose šiam žmogui bus skirta derama vieta.

Išsamiam pasakojimui apie diplomatą, visuomenininką Vincą Balicką reikėtų storos knygos. Ir nėra abejonių, ateityje bus parašyta tokia knyga, nes tai įdomi, negvildenta tema Lietuvos Respublikos diplomatijos, išeivijos istorijos tyrinėtojams.

Kaip rašoma Bostone išleistoje "Lietuvių enciklopedijoje", Vincas Balickas gimė 1904 m. gegužės 11 d. Virbalyje. Baigė Vienos aukštąją komercijos mokyklą. 1929-1931 m. dirbo Lietuvos Banke, nuo 1931 m. užsienio reikalų ministerijoje, nuo 1938 m. Lietuvos pasiuntinybės patarėjas Londone. "Po antrojo pasaulinio karo pasiuntinybėje liko tik šie diplomatai - Bronius Kazys Balutis, Vincas Balickas ir kaip agrikultūrinis patarėjas P. B. Varkala, kuris vėliau pasitraukė. Jie galimybių ribose rūpinosi palaikyti nepriklausomos Lietuvos tęstinumą, o taip pat padėti kur reikia lietuvių bendruomenei, jų organizacijoms ir atskiriems lietuviams", - rašoma rašytojo Kazimiero Barėno knygoje "Britanijos lietuviai 1947-1973", išleistoje Londone 1978 m. Toje knygoje dažnai sutiksi V. Balicko pavardę, kai pasakojama apie Britanijos salose įsikūrusių mūsų tautiečių renginius: Vasario 16-osios minėjimus, DBLS suvažiavimus ir kt. Netrukus bus paminėtas svarbus Britanijos lietuvių gyvenimo įvykis - 40 metų, kai jie nusipirko Sodybą prie Londono. Įdomu prisiminti, kad 1955 m. Sodyboje įvykusioje Didžiosios Britanijos lietuvių sąjungos konferencijoje V. Balickas, tuomet dar Lietuvos atstovybės patarėjas, skaitė paskaitą "Lietuvos išeivis Rytų-Vakarų konflikte". Didžiosios Britanijos lietuvių sąjungos XVII suvažiavime 1964 metais Vincui Balickui suteiktas DBLS Garbės nario vardas. Tais metais tautiečiai Londone gražiai pažymėjo jo 60-metį. 1972 m. jis apdovanotas Lietuvių skautų sąjungos, veikusios išeivijoje, Padėkos ordinu su rėmėjo kaspinu.

Lietuvos pasiuntinybės patarėjo pareigas V. Balickas ėjo ligi įgaliotojo ministro B. K. Balučio mirties 1967 metų pabaigoje. Didžiosios Britanijos vyriausybė 1968 m. sausio 22 d. pripažino Vincą Balicką kaip Lietuvos atstovą *charge d'Affaires* titulu. Tas pareigas V. Balickas atliko iki 1991 m. gruodžio mėn. Tų metų gruodžio 7 dieną jis Londone, Lietuvių namuose, gavo tuometinio Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos pirmininko V. Landsbergio įgaliojimus, kuriais paskirtas Lietuvos ambasadoriumi Britanijoje, jam suteiktas aukščiausias diplomatinio atstovo rangas.

1992 metų liepos 8 dieną Vincas Balickas Buckingham Palace įteikė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalienei ambasadoriaus paskyrimo įgaliojimus. Londono dienraštis "Evening Standard" tos pačios dienos laidoje parašė: "Diplomatas Vincas Balickas laukė 54 metus, kol buvo pripažintas savo krašto ambasadoriumi". "Europos lietuvis" 1992 m. liepos 17 d. paskelbė išsamų to įvykio aprašymą. Čia galima prisiminti ir dar vieną įdomų faktą. Kai po Britanijos karaliaus Jurgio VI mirties 1953 metais birželio 2 dieną princesė Elizabeth buvo karūnuota Karaliene, Lietuvos Respublikos įgaliotasis ministras B. K. Balutis įteikė jai oficialų sveikinimo raštą, kuriuo perdavė lietuvių tautos linkėjimus Jos Didenybei Karalienei ir visai britų tautai. Į vainikavimo iškilmes taip pat buvo pakviesti ir dalyvavo Lietuvos pasiuntinybės patarėjas V. Balickas su Ponia ir pasiuntinybės atašė P. B. Varkala.

Vincas Balickas savo darbu, gyvenimu glaudžiai susijęs su pokaryje Londone gimusiu ir ilgai ten spausdintu "Europos lietuviu". Daug metų jis bendradarbiavo su savaitraščio redaktoriais, padėjo jiems orientuotis tarptautiniuose įvykiuose, ragino puoselėti lietuvybę išeivijoje, palaikyti skaitytojų viltį, kad Lietuva bus laisva, ir grįšime namo. "Europos lietuvyje" įamžinta nemažai Vinco Balicko kalbų, pasakytų valstybinių švenčių, kitų iškilių progų minėjimų metu.

"EL" redakcija nusiuntė Vincui Balickui kelis klausimus, tikimės sulaukti atsakymų ir juos paskelbti artimiausiuose numeriuose.

Garbingojo 90-mečio proga "Europos lietuvio" redakcija nuoširdžiai sveikina JE Vincą Balicką, linki sveikatos ir ištvermės.

ELR

Vladimiro Gulevičiaus (ELTA) nuotr.

Primename, kad Didžiosios Britanijos lietuvių sąjungos centro valdyba rengia Jubiliato pagerbimo vakarą. Jis įvyks gegužės 21 dieną (šeštadienį) Lietuvių Namuose, 2 Ladbroke Gardens, London W11.

Norintieji dalyvauti pagerbimo vakare kviečiami užsirašyti iki gegužės 19 dienos. Apie savo dalyvavimą pranešti laiškais: S. Kasparas, 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT; sekmadieniais Londone lietuvių parapijos menėje po pamaldų Lietuvių namuose kreiptis į Kazį Makūną. Dalyvio mokestis 12,50 svaro sumokamas užsirašant.

R. Rajecką priims Karalienė

Gegužės 10 dieną Londone, Buckingham Palace, Karalienei Elizabeth II kredencialus įteiks Raimundas Rajeckas, Lietuvos Respublikos nepaprastasis ir įgaliotasis ambasadorius Jungtinėje Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystėje. Apie tai "EL" sužinojo iš informuotų lietuvių Britanijos sostinėje.

Buvęs Lietuvos laikinasis reikalų patikėtinis A. Nesavas, kurį laiką dirbęs kaip patarėjas kartu su ambasadoriumi V. Balicku, grįžta į Vilnių. (8 puslapyje - jo padėka tautiečiams Britanijoje.) "Lietuvos rytas" balandžio 30 d., remdamasis užsienio reikalų ministerijos vienu pareigūnu, rašo, kad A. Nesavas sakė per atostogas dar pagalvosiąs, ar pasinaudoti pasiūlymu dirbti užsienio reikalų ministerijoje.

D. Čekuolis įteikė kredencialus Norvegijos karaliui

Gegužės 3 dieną Lietuvos Respublikos nepaprastasis ir įgaliotasis ambasadorius Danijos Karalystėje ir Islandijos Respublikoje Dalius Čekuolis įteikė skiriamuosius raštus Norvegijos karaliui Haroldui V. Apie tai pranešė LR URM informacijos ir spaudos skyrius.

Rusijos kariuomenė Latviją turi palikti šiemet iki rugpjūčio 31 d.

Praėjusį šeštadienį, balandžio 30-ąją, Maskvoje, Kremliuje, Rusija ir Latvija pasirašė susitarimus dėl Rusijos kariuomenės išvedimo iš Latvijos iki 1994 metų rugpjūčio 31 d. Pasirašant dokumentus, Latvijai atstovavo prezidentas G. Ulmanis ir premjeras V. Birkavas, Rusijai - prezidentas B. Jelcinas. Pasirašytųjų dokumentų pakete - Rusijos ir Latvijos sutartis dėl Rusijos ginkluotųjų pajėgų išvedimo sąlygų, laiko ir tvarkos bei karių teisinės padėties išvedimo metu; vyriausybinis susitarimas dėl leidimo Rusijai laikinai naudotis Skrundos radiolokacine stotimi ir kt.

Apie Latvijos ir Rusijos susitarimus dėl kariuomenės išvedimo kalbėta Baltijos šalių prezidentų susitikime Jūrmaloje gegužės 3 dieną. Jame aptarti ir kiti trijų valstybių užsienio politikos reikalai. Interviu Lietuvos televizijai ir Eltai A. Brazauskas tvirtino, kad Baltijos valstybių politikoje Rusijos atžvilgiu esminių nesutarimų ar juo labiau visiškai priešingų nuomonių nėra, iš esmės vykdoma suderinta ir vieninga politika.

Į Eltos korespondento klausimą, ar pagyvėjo Lietuvos ir Rusijos dialogas abiem šalims rūpimais klausimais po pasikeitimo laiškais su B. Jelcinu, A. Brazauskas atsakė, kad netrukus vėl prasidės derybininkų susitikimai. Į Lietuvą jau pakviesti Rusijos ekspertai, bus toliau tariamasi Rusijos karinio bei kitokio tranzito per Lietuvos teritoriją klausimais.

Šią savaitę įvykusioje spaudos konferencijoje ambasadorius Č. Stankevičius pasakė, jog derybose Rusija spaudimu primetė Latvijai visas nepagrįstas pretenzijas, kurias 1992-1993 siekė ir Lietuvai primesti. Jei Lietuva pritartų Latvijos padarytoms nuolaidoms, ji paremtų Rusiją prieš Estiją, kuri tvirtai laikosi, kaip kadaise Lietuva. Č. Stankevičiaus nuomone, Lietuva dabar privalo remti Estiją.

Reuter agentūros pranešimu, susitikime Jūrmaloje Lietuvos ir Latvijos prezidentai ragino Estijos prezidentą spartinti derybas su Rusija dėl jos kariuomenės išvedimo.

Kaire pasirašyta istorinė sutartis

Palestinos išsivadavimo organizacijos (PIO) pirmininkas Jesyras Arafatas ir Izraelio ministras pirmininkas Icchakas Rabinas gegužės 4-ąją, trečiadienį, Egipto sostinėje pasirašė istorinę sutartį dėl palestiniečių savivaldos Gazos sektoriuje ir Jericho mieste.

Iškilmingą ceremoniją stebėjo 2,5 tūkst. aukštų svečių, tarp kurių buvo JAV valstybės sekretorius Warrenas Christopheris, Rusijos užsienio reikalų ministras Andrejus Kozyrevas, Egipto prezidentas Hosnis Mubarakas. Jie pasirašė sutartį kaip liudininkai.

Pagal Kairo sutartį Izraelis per tris savaites išves didžiąją dalį savo kariuomenės iš Gazos sektoriaus bei Jericho miesto. Tai bus pirmasis Izraelio pasitraukimas iš palestiniečių žemių, užimtų 1967 metais Artimųjų Rytų karo metu. Be to, Tel Avivas įsipareigojo paleisti kelis šimtus kalinių. Kol kas nesusitarta dėl tikslaus paleidžiamų kalinių skaičiaus.

Derybos dėl galutinio vakarinės Jordano upės pakrantės ir Gazos sektoriaus statuso turėtų prasidėti per ateinančius dvejus metus.

A. Brazauskas gegužės 4 d. nusiuntė sveikinimo telegramas Izraelio prezidentui E. Veicmanui ir Palestinos išsivadavimo organizacijos (PIO) vadovui J. Arafatui Izraelio ir Palestinos susitarimo dėl Palestinos savivaldos pasirašymo proga.

8 puslapyje - tradicinis "EL" skyrelis "Pasaulyje".

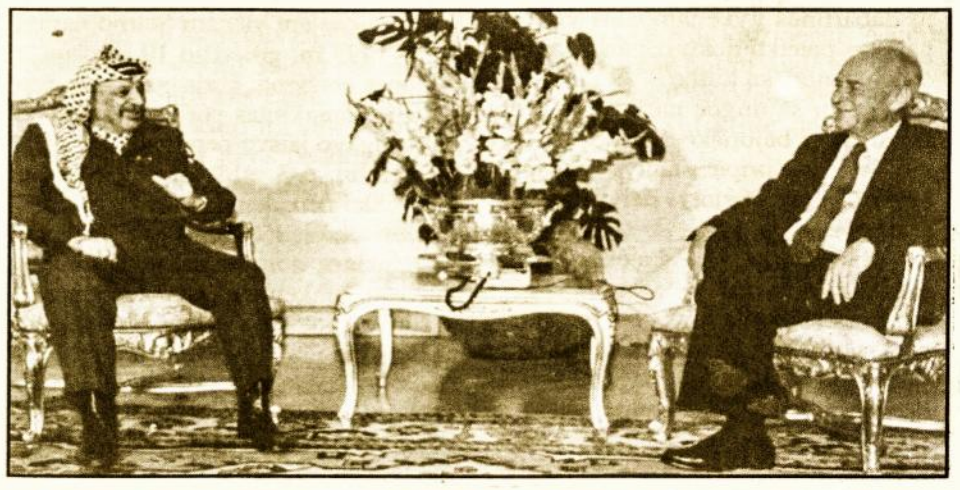

Izraelio ministras pirmininkas I. Rabinas ir Palestinos išsivadavimo vadovas J. Arafatas per susitikimą Egipto sostinėje Kaire gegužės 3 dieną. ***EPA-ELTA nuotrauka***

Gegužės 29-ąją lietuvių Sąskrydis Sodyboje

Visi lietuviai, gyvenantys Britanijoje, ir jų svečiai maloniai kviečiami į šventę Sodyboje gegužės 29-ąją, Sekminių sekmadienį. Bus paminėtos Sodybos 40-osios metinės.

Renginio programa gausi - su šokiais, dainomis, pobūviais, bus visokių įvairenybių.

Apie nuvykimo galimybę iš Londono - 8 puslapyje.

Visi tautiečiai - į tą gražią šventę.

O. Vyšniausko nesėkmė Eurovizijos dainų konkurse

Dubline surengtame 39-ajame Eurovizijos dainų konkurse dalyvavo daininkai iš 25 Europos šalių, pirmąsyk tarp jų buvo ir lietuvis Ovidijus Vyšniauskas. Eurovizijos konkurse šiemet visi atlikėjai dainavo savo gimtąja kalba. Daug kas džiaugėsi, jog lietuvis dalyvauja šiame konkurse, bet buvo girdėti ir "sunerimusių" balsų - išvakarėse Lietuvos televizijos žurnalistai pašmaikštavo: iš kur imsime 1,5 mln. svarų sterlingų, jei Lietuvos atstovas netyčia laimėtų "Grand Prix" ir tektų mums savo krašte organizuoti tą konkursą kitąmet? Buvo priminta ir tai, kad jei Ovidijus Vyšniauskas pateks į paskutinįjį septintuką, Lietuva (kaip ir kitos paskutiniojo septintuko šalys) neteks teisės dalyvauti kitų metų konkurse.

Nerimas dėl pusantro milijono svarų sterlingų išsisklaidė šeštadienio naktį, kai paaiškėjo, kad "Grand Prix" laimėjo renginio šeimininkai - Airijos atstovai Paulas Harringtonas ir Charlie McGettiganas, atlikę B. Grahamo dainą "Rokenrolo vaikai". Antroji buvo lenkė Edyta Gorniak. Trečiąją vietą pelnė trio "Mekado" iš Vokietijos. Ovidijus Vyšniauskas negavo nė vieno balo ir liko paskutinis konkurso dalyvių sąraše.

Eurovizijos konkurso dalyvių pasirodymus vertino 25 šalių, dalyvavusių konkurse, nacionalinės vertinimo komisijos. Rezultatus tvirtino notarai. Lietuvos nacionalinei vertinimo komisijai vadovavo muzikologė Virginija Smolskienė. Komisija, visą šeštadienį stebėjusi generalinę repeticiją ir vertinusi dainas, vakare skyrė lemiamuosius balus. Kaip rašo "Lietuvos rytas", konkurso rezultatai buvo netikėti. Airijos ir Lenkijos atstovų pergalės nenustebino, tačiau apstulbino aukštas Vokietijos ir Vengrijos atstovų įvertinimas. Latviai nedalyvavo konkurse, o Estijos daininkė gavo 2 paguodos taškus. Suglumino triuškinantis Ovidijaus Vyšniausko pralaimėjimas: 25 šalių nacionalinės komisijos jam neskyrė nė vieno balo. Ovidijus Vyšniauskas atliko dar neskambėjusią Lietuvoje savo ir G. Zdebskio dainą "Lopšinė mylimai". Dainą aranžavo ir orkestrui Dubline dirigavo Tomas Leiburas. Lietuvos komisijos pirmininkė V. Smolskienė "Lietuvos rytui" pasakė nenorinti komentuoti tokio netikėto rezultato. "Man atrodo, - pasakė ji, - kad buvo daug blankesnių pasirodymų nei O. Vyšniausko. Tai - labai senas festivalis, ir jame veikia dar mums nežinomos taisyklės, dėsniai. Tikriausiai mes jų dar nespėjome perprasti. Galvoju, kad čia suveikė ir kiti dalykai".

"Tiesa" rašo, jog konkurso išvakarėse Lietuvos televiziją užplūdo Eurovizijos konkurso dalyvių atstovų laiškai, kurie, kaip atrodo po konkurso, nėra tokie jau nekalti. Juose netiesiogiai skamba užuominos apie "bendradarbiavimą" vertinant atlikėjus. Lietuvos televizija į faksus ir laiškus neatsiliepė. "Respublikos" rašinyje "Eurovizija: barteris ar korupcija?" pateikta Lietuvos delegacijos, dalyvavusios konkurse, vadovės, Lietuvos televizijos muzikos redakcijos vyriausiosios redaktorės Irenos Didžiulienės versija dėl Ovidijaus Vyšniausko įvertinimo: "Tik nuvykusi į Dubliną mūsų delegacija gavo pasiūlymų "bendradarbiauti". Konkrečiai galiu paminėti atvirą Maltos delegacijos vadovo spaudimą. Buvo siūlomos dovanos, per repeticijas siūlyta "bendradarbiauti". Pavyzdžiui, už Maltos atstovę derėtasi "atiduoti" 5-7 balsus, tokiu atveju Ovidijus būtų gavęs 8... Tačiau mes kategoriškai atsisakėme..." Pats O. Vyšniauskas tame pat straipsnyje papasakojo, jog konkurso taisyklės buvo ne visiems vienodos. Pavyzdžiui, nugalėtojo airių dueto daina truko 3 min. 26 sek. ir buvo jau ne kartą skambėjusi festivaliuose, transliuota, o mūsų daininkui prieš konkursą buvo pasakyta, kad daina neturi būti ilgesnė kaip 3 min. ir turi būti nauja, dar neatlikta jokiuose festivaliuose. Ką dainininkas kaltina dėl tokios nesėkmės? "Pirmiausia save", - atsakė O. Vyšniauskas.

ELI

SEPTYNIOS DIENOS

"Lietuva - vėl bajorų kraštas?"

Taip vadinasi Viktorijos Bražiūnaitės straipsnis "Amžiuje" Nr. 17, kuriame pranešama apie Vilniuje įvykusį atkuriamąjį Lietuvos bajorų suvažiavimą.

Iniciatyvinės grupės pirmininkas Jonas Stonkus prisiminė garbingiausius, labiausiai Lietuvai pasitarnavusius bajorus ir jų nuopelnus. Paminėjo tą faktą, kad visuose svarbiausiuose Lietuvos įvykiuose visada dalyvaudavo bajorai. Iš 20 pasirašiusiųjų Vasario 16-osios aktą - trys buvo bajorai.

Nutarta pasivadinti Lietuvos Karališkąja bajorų sąjunga. Buvo patvirtintas ir statutas, pagal kurį tikraisiais sąjungos nariais gali būti visi pilnamečiai ir pilnateisiai lietuvių bajorai ir jų tikros motinos, seserys, teisėtos žmonos, dukterys, nepaisant jų dabartinės gyvenamosios vietos, galintys pateikti dokumentus, įrodančius jų bajorišką kilmę.

Bajorų sąjungos nariai gali būti Lietuvos ir bajoriškos kilmės užsienio lietuviai, pripažįstantys savo bajorišką kilmę, norintys dalyvauti Bajorų sąjungos veikloje, bet negalintys šiuo metu įrodyti savo bajoriškos kilmės. Garbės nariai - Lietuvos ir užsienio piliečiai, savo veikla ypatingai nusipelnę Lietuvai.

Išrinkta Bajorų taryba. Jos vadas dr. Jonas Stankus, pavaduotojai: Sigitas Geda, Laima Sasnauskaitė-Mikelienė, Robertas Čerškus, kancleris - Eugenijus Čerškus.

Pareigūnų kalėjime

Lietuvos Temidės sistemos trūkumai aprašomi Snieguolės Pilypienės straipsnyje "Ne visiems ilgas kelias į laisvę" "Pirmadienio" Nr. 17.

Vilniaus sustiprintojo režimo pataisos darbų kolonijoje, vadinamajame pareigūnų kalėjime, daugelis sėdi už asmeninio ir valstybinio turto vagystes, plėšikavimą, neteisėtą ginklo laikymą, chuliganizmą, tarnybinių įgaliojimų viršijimą ir pan.

Kaliniai visi kaip vienas teigia, kad jie nuteisti neteisingai arba teismas skyrė per didelę bausmę.

Straipsnyje pateikta pavyzdžių, kaip už palyginti menkus nusikaltimus griežtai baudžiama ir atvirkščiai. Antai buvęs zonos prižiūrėtojas V. B. nuteistas 3,5 metų kalėti sustiprintojo režimo pataisos darbų kolonijoje dėl to, kad išgėręs su draugeliais įsibrovė į Meškalaukio žemės ūkio bendrovės elektrikų dirbtuves ir pagrobė radiolą "Serenada", vyrišką rankinį laikrodį.

Kitam zonos prižiūrėtojui teismas "įkirto" 3 metus už tai, kad išdaužė kaimyno langus, nes šis pardavęs jam praskiestą degtinę. Dar vienas "mentas" (policininkų pravardė - *ELR*) čia uždarytas, nes sumušė ir atėmė iš "bobutės" vyno butelį. Kitas - už tai, kad iš kolūkio vogė salietrą. Buvęs policininkas, vengęs dukroms mokėti alimentus, nuteistas 1 m. 6 mėn. laisvės atėmimo.

Pareigūnų kalėjime yra ir rimtesnių nusikaltėlių. Buvęs Policijos akademijos trečio kurso studentas R. S. pagal LR BK 95 str. (valstybinio turto grobstymas itin stambiu mastu) buvo nuteistas 6 m. laisvės atėmimo. Teismas jam priteisė 3 mln. talonų ieškinį. R. S. buvo sulaikytas 1992 m. rugpjūčio mėn., čia atgabentas 1993 m. vasarį. Tarpininkaujant vienam Seimo nariui, R. S. 1993 m. gruodžio 19 d. pateikė malonės prašymą, kuris buvo apsvarstytas ir patenkintas per mėnesį. Taigi R. S. atgavo laisvę neprabuvęs ir dvejų metelių, o 3 mln. talonų ieškinys taip ir liko nepadengtas.

Pasisekė ir kitam nuteistajam, užkietėjusiam komunistui ir valstybės interesų kenkėjui P. A., kurį teismas "apdovanojo" pora metų kalėjimo. Pasėdėjęs čia nuo 1993 m. spalio mėnesio, š. m. balandžio 13 d. jis buvo palydėtas į laisvę. Šiam "nusipelnusiam" Lietuvai žmogui Malonės komisija irgi buvo maloni.

Skolininkai smurto gniaužtuose

"Lietuvos rytas" 04 29 išspausdino Liucijos Burbienės straipsnį "Žmonės, negalintys išsimokėti skolų, renkasi savižudybę", kuriame aprašomos skaudžios marijampoliečių biznierių problemos.

Marijampolėje pinigų skolinimas ir skolinimasis ypač išpopuliarėjo, kai atsirado "mašinų varinėtojų" profesija. Šis biznis kvepėjo dideliu ir gana greitu pelnu. Kai kuriems užtekdavo savaitės, kad už pasiskolintus pinigus nuvažiuotų į Vokietiją, iš ten parvarytų automobilį ir jį parduotų, uždirbdami šimtą kitą dolerių. Parvarius 3-4 automobilius, skolas būdavo galima grąžinti ir toliau sukti savo biznį.

Tačiau sekėsi ne visiems. Lenkijoje suklestėjo reketininkai. Įvedus sienų kontrolę ir naujas muitų taisykles, vis sunkiau tapo parduoti automobilius rusams. Kai kurių varinėtojų kiemuose stovi po du tris automobilius, o parduoti vis nepavyksta. Tuo tarpu skolų palūkanos auga.

Beviltiškais skolininkais tampa ir tie, kas papuola į avarijas ir sudaužo ne tik už skolintus pirktą savo automobilį, bet ir kitą. Marijampolės kapinėse palaidotas jau ne vienas marijampolietis, žuvęs pakeliui iš Vokietijos į namus. Namiškiams jie palieka ne tik didelį skausmą, bet neretai ir negrąžintas skolas.

Yra buvę, kad butus, garažus, tėvams nežinant, užstatydavo firmoms jų vaikai, kartais nepilnamečiai. Viena motina sakė, kad jos dešimtokas sūnus garažą užstatė už tūkstantį dolerių. Tėvai apie tai sužinojo, kai namuose pradėjo lankytis pabrėžtinai mandagūs "pinigų išlupėjai". Motina, susiskolinusi iš giminių ir pažįstamų, firmos savininkui nunešė ir grąžino tą tūkstantį, bet šis pareiškė, kad sūnaus ramybėje nepaliks - skola už palūkanas išaugo iki 9 tūkstančių dolerių, tiek ir reikia atiduoti.

Straipsnyje teigiama, kad po mandagių "pinigų išlupėjų" vizito vis dažniau silpnesnių nervų skolininkai renkasi savižudybės kelią.

Ministro mersedesas jau garaže

Taip vadinasi Remigijaus Barausko žinutė "Respublikoje" 04 29.

Vilniaus miesto policijos vyriausiasis komisaras V. Leipus žurnalistui nenorėjo paaiškinti, kaip aptiktas prieš kelias dienas pavogtas vidaus reikalų ministro tarnybinis automobilis. R. Barausko žiniomis, automobilis rastas vakar rytą Vilniuje, nuošalioje statybvietėje. Paliktą prašmatnų mersedesą pastebėjo rytą į darbą važiuojantys žmonės ir pranešė policijai. Pasak ministro mersedesą apžiūrėjusių pareigūnų, iš jo niekas nepavogta. Tik sulaužytos automobilio užvedimo ir durelių spynelės.

Dabar pareigūnai jau neabejoja, jog vagys grobė ne ministro automobilį, o mersedesą.

Pasak pareigūnų, tądien, kai buvo pasikėsinta į vidaus reikalų mersedesą, iš viso sostinėje buvo pavogtos 7 mašinos, 5 jų - dieną. Visais atvejais automobiliai pagrobti, kai juos savininkai, neįjungę signalizacijos, paliko prie parduotuvių, barų ar mugių. Manoma, kad tai vietinių gangsterių darbas. Ieškant ministro mersedeso, į policijos akiratį papuolė ir viena automobilių vagių gauja iš Sankt Peterburgo.

V. Dimas

Prancūzai domisi Ignalinos atomine elektrine

Svečiai iš Prancūzijos. *A. Sabaliausko (ELTA) nuotr.*

Į Lietuvą buvo atvykę Prancūzijos atominės energetikos agentūros generalinis direktorius Philippe Rouvillois, šios agentūros tarptautinių ryšių tarnybos direktorius Hubert de la Fortell ir jo pavaduotojas Poul Molina. Jų vizito į Lietuvą tikslas - aptarti Ignalinos atominės elektrinės saugumo ir modernizavimo klausimus. Tuo labai suinteresuota Prancūzijos vyriausybė. Nors padėtis Ignalinoje, Prancūzijos specialistų nuomone, kur kas geresnė negu kitose buvusios SSRS teritorijoje veikiančiose atominėse elektrinėse, tačiau joje dirbantys reaktorių tipai kelia pagrįstą susirūpinimą. Prancūzija, kaip ir kitos Vidurio Europos šalys, norėtų, kad tokie reaktoriai būtų sustabdyti, tam sudarant atitinkamas sąlygas.

Prancūzijos atominės energetikos atstovai lankėsi Ignalinos atominėje elektrinėje, susitiko su Lietuvos prezidentu A. Brazausku. Ph. Rouvillois atkreipė dėmesį, kad Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko kreditų pagalba vienoje Slovakijos elektrinėje pasenę reaktoriai keičiami naujais, - prancūzų ir vokiečių konstrukcijos. Kreditai bus grąžinami už lėšas, gautas tiekiant elektros energiją kaimyninėms šalims. Jo nuomone, toks projektas galėtų sudominti ir Lietuvą. A. Brazauskas padėkojo už paramą, kurią Lietuvai teikia kai kurios Europos, ypač Skandinavijos, šalys didinant Ignalinos atominės elektrinės saugumą. Jis pasakė, kad pasiūlymai, kuriuos pateiks tarptautinės organizacijos ar atskirų šalių vyriausybės, Lietuvoje bus atidžiai išnagrinėti.

Prezidentas ir energetikos ministras Algimantas Stasiukynas papasakojo svečiams apie rengiamą šalies energetikos plėtojimo koncepciją, apie konkrečias priemones, kurias Vyriausybė įgyvendina Ignalinoje.

Keliais sakiniais

❒ *Užuojautos telegrama Popiežiui.* Gegužės 2 dieną, pirmadienį, prezidentas A. Brazauskas nusiuntė užuojautos telegramą Jonui Pauliui II, sekmadienį dėl kojos lūžio paguldytam į ligoninę. "Aš ir Lietuvos žmonės su dideliu liūdesiu sužinojome apie nelaimę. Kuo nuoširdžiausiai linkiu greitai pagyti ir tęsti pastoralinę Šventojo Sosto misiją", sakoma telegramoje.

Praėjusių savatę buvo paskelbta, kad Jonas Paulius II pakvietė Lietuvos prezidentą gegužės pabaigoje apsilankyti Vatikane. Pasak prezidento spaudos atstovo N. Maliukevičiaus, ar šis vizitas įvyks, paaiškės mėnesio viduryje.

❒ *Notarų rūmai priimti į tarptautinę sąjungą.* Įvyko Lietuvos notarų rūmų suvažiavimas. Prezidiumas pateikė praėjusių metų ataskaitą, informavo, kad mūsų šalies Notarų rūmai pirmieji iš buvusių TSRS šalių priimti į tarptautinę Laisvųjų notarų sąjungą. Lietuvos notarų rūmų prezidentė R. Siliūnienė Eltos korespondentei papasakojo, kad savo veiklą ši institucija pradėjo 1993 m. vasario 12 d. Parengti įstatymą Lietuvos notarams padėjo Vokietijos Koblenso žemės notarų rūmai. Jie ir pasiūlė tarptautinei Laisvųjų notarų sąjungai į savo gretas priimti Lietuvos notarus. Tai buvo padaryta Vienoje vykusioje asamblėjoje šių metų vasario 11 d. Suvažiavime buvo patvirtintas Notarų etikos kodeksas.

❒ *Gali būti dar vienas referendumas.* Gegužės 2 dieną įregistruota iniciatyvinė grupė paskelbti referendumą dėl pirmalaikių Seimo rinkimų. Apie tai pranešė Tautininkų sąjungos vadovas R. Smetona. Šią tautininkų iniciatyvą parėmė ir Demokratų partija. Iniciatyvinėje grupėje keturi Seimo nariai. Pasak R. Smetonos, referendumą būtų galima surengti spalio arba lapkričio mėnesį kartu su konservatorių inicijuotu referendumu dėl indėlių atstatymo. Jeigu jo rezultatai būtų teigiami, priešlaikiniai Seimo rinkimai galėtų įvykti 1995 metų kovo mėnesį.

❒ *Atsisveikinimas su Marija Gimbutienė.* Iš JAV į Lietuvos parvežti pasaulinio garso mokslininkės Marijos Alseikaitės-Gimbutienės, mirusios šiemet vasario 2 d. Los Angeles ligoninėje po sunkios ligos, palaikai. Gegužės 7 d. - velionės palaikų lankymas Vilniaus universiteto šv. Jono bažnyčioje. Gegužės 8 dieną, sekmadienį, mokslininkės palaikai bus palydėti į Kauną, ten atsisveikinimas su M. Gimbutiene vyks Vytauto Didžiojo universiteto salėje. Jos palaikai bus palaidoti Petrašiūnų kapinėse. "EL" kitame numeryje išspausdins užsienio spaudos staipsnių, paskelbtų mirus M. Gimbutienei, apžvalgą, ją redakcijai atsiuntė jos giminės.

❒ *Nuosprendis "Jedinstvo" veikėjams.* Tai pirmoji politinė byla atkūrus Nepriklausomybę. Ją puspenkto mėnesio nagrinėjo Aukščiausias Teismas. 8 kaltinamieji (Valerijus Ivanovas, Aleksandras Kondrašovas, Sergejus Nagornas ir kiti) teisiamųjų suole atsidūrė už antivalstybinę veiklą 1991 m. sausio mėnesį, kai buvo mėginama nuversti teisėtą Lietuvos Respublikos valdžią. Teismas du kaltinamuosius nubaudė 1000 ir 1500 litų baudomis, kitus - įvairų laiką kalėti: V. Ivanovą - 3,5 metų, Ch. Dzagojevas - 3 metus laisvės atėmimo sustiprinto režimo darbų kolonijoje ir pan. Didžiausia bausmė - 8 metai laisvės atėmimo ir 1000 litų bauda - paskirta Aleksandrui Smotkinui, kuris kaltinamas dar ir tuo, kad 1991 m. lapkričio 6 d. Šumsko pasienio poste užpuolė Lietuvos pasieniečius. Beje, jis vienintelis Lietuvos Respublikos pilietis ir ilgiausiai sėdės kalėjime. Kiti - Rusijos piliečiai, jiems pritaikyta amnestija ryšium su Lietuvos Konstitucijos priėmimu. Kalėjime jie bus neilgai, nes įskaitytas kalėtas laikas iki teismo.

❒ *Mirė žinomas rašytojas Albertas Vytautas Misevičius.* Neseniai minėjome jo 70-metį, ir staiga balandžio 28 dieną - skaudi netektis. Skaitytojams žinomi jo romanai "Jaunasis pagonis", "Tėviškėlė dega", apysakos "Kryžiuočio kapas", "Čičinskas", knyga vaikams "Danuko Dunduliuko nuotykiai", humoristiniai rinkiniai, publicistika.

Lietuvos-Lenkijos sutartis ir pirmieji komentarai

Kaip jau pranešėme, š. m. balandžio 26 dieną Vilniuje prezidentai A. Brazauskas ir L. Valensa (L. Walęsa) pasirašė Lietuvos Respublikos ir Lenkijos Respublikos draugiškų santykių ir gero kaimyninio bendradarbiavimo sutartį.

Abi valstybės, kaip sakoma įžangoje, susitarė, "...atsimindamos sudėtingą abiejų tautų istoriją bei ilgaamžį lietuvių ir lenkų artumą ir atsižvelgdamos į galimybę abiems tautoms vertinti bendrą abiejų valstybių istoriją skirtingai,

- akcentuodamos, kad gerų ir blogų mūsų valstybių istorijos puslapių suvokimas turi pasitarnauti tarpusavio supratimo įtvirtinimui tarp lietuvių ir lenkų tautų besivienijančioje demokratinėje Europoje,

- reikšdamos apgailestavimą dėl konfliktų tarp abiejų valstybių po Pirmojo pasaulinio karo, kai po ilgos nelaisvės lietuviai ir lenkai ėmėsi kurti naują, nepriklausomą gyvenimą, bei smerkdamos smurto naudojimą, buvusį abiejų tautų tarpusavio santykiuose.

- apgailestaudamos dėl tragedijų ir didžiulių netekčių, kurios ištiko abi mūsų tautas dėl XX amžiaus totalitarinių sistemų,

- iškilmingai abipusiai patvirtindamos viena kitos dabartinių teritorijų su sostinėmis Vilniumi ir Varšuva vientisumą dabar ir ateityje, nepriklausomai nuo jų sienų formavimosi proceso praeityje..."

Sutarties pirmajame straipsnyje nurodoma, kad abi valstybės "kurs savo santykius tarpusavio pagarbos, pasitikėjimo, lygiateisiškumo ir geros kaimynystės dvasia, teikdamos pirmenybę tarptautinei teisei, o ypač pagarbos suverenumo, sienų neliečiamumo, ginkluotos agresijos uždraudimo, teritorinio vientisumo, nesikišimo į vidaus reikalus, žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių paisymo principams."

Antrajame straipsnyje pripažįstama nepažeidžiama esanti tarp susitariančių šalių ir teritorijoje pažymėta siena, abipusiai įpareigojama besąlygiškai gerbti jų suverenumą ir teritorinį vientisumą. Šalys pavirtino, kad neturi viena kitai jokių teritorinių pretenzijų, o taip pat nereikš tokių pretenzijų ateityje.

Susitarta, kad bus skatinamas abipusiai naudingas ekonominis, įskaitant ir prekybinį, bendradarbiavimas, o taip pat sudaromos palankios sąlygos moksliniam ir techniniam abiejų valstybių bendradarbiavimui taikiais tikslais. Numatyta remti bendradarbiavimą ir sveikatos apsaugos bei sanitarinės higienos, darbo santykių, draudimo, teisinės apsaugos ir kitose srityse, bendromis jėgomis kovoti prieš organizuotą nusikalstamumą, padėti plėsti abiejų valstybių piliečių kontaktus, įvairių visuomeninių organizacijų ir partijų, bažnyčios, fondų bendradarbiavimą.

Šalys susitarė įsteigti bendrą dvišalę komisiją pasienio bendradarbiavimo klausimams (šiuo tikslu bus pasirašyta atitinkama sutartis), padidinti sienos perėjimo punktų skaičių, modernizuoti esančius punktus bei privažiavimo kelius iki jų bei imtis pastangų pagerinti ir pagreitinti muitinių bei pasienio tikrinimo procedūras.

Sutartyje taip pat kalbama apie tai, kad bus imtasi priemonių, siekiant rasti ir grąžinti kultūros vertybes, kurios buvo išvežtos iš kitos šalies teritorijos pažeidžiant tarptautines normas, kad bus skatinami mainai tarp įvairaus pobūdžio mokyklų ir aukštųjų mokyklų. Siekdamos populiarinti savo tautos laimėjimus bei pasiekimus, bendradarbiavimą kultūros, mokslo ir švietimo srityse šalys steigs kultūros ir informacijos centrus.

Sutartyje nemažas dėmesys skirtas šalių įsipareigojimams garantuoti tautinių mažumų teises, laikantis įvairių tarptautinių dokumentų. Tryliktajame straipsnyje sakoma: "Asmenys, priklausantys lietuvių tautinei mažumai Lenkijos Respublikoje, tai yra asmenys, turintys Lenkijos pilietybę, kurie yra lietuvių kilmės arba priskiria save lietuvių tautybei, kultūrai ir tradicijoms bei laiko lietuvių kalbą savo gimtąja kalba, o taip pat asmenys, priklausantys lenkų tautinei mažumai Lietuvos Respublikoje, tai yra asmenys, turintys Lietuvos pilietybę, kurie yra lenkų kilmės arba priskiria save lenkų tautybei, kultūrai ir tradicijoms bei laiko lenkų kalbą savo gimtąja kalba, turi teisę individualiai arba kartu su kitais savo grupės nariais laisvai reikšti, saugoti ir plėtoti savo tautinį, kultūrinį, kalbinį bei religinį tapatumą be jokios diskriminacijos ir visiškos lygybės prieš įstatymus sąlygomis". Patvirtinta, kad priklausymas tautinei mažumai yra asmens individualaus pasirinkimo reikalas, negalintis sukelti jam jokių neigiamų pasekmių. Niekas negali būti verčiamas įrodinėti savo tautybę ar jos atsižadėti.

Sutarties keturioliktajame straipsnyje nurodyta, kad asmenys, išvardinti anksčiau, taip pat turi teisę:

"- laisvai vartoti tautinės mažumos kalbą asmeniniame ir viešajame gyvenime;

- kad jiems būtų prieinama informacija ta kalba, galimybė ją platinti ir keistis ja bei turėti savo masinės informacijos priemones;

- mokytis tautinės mažumos kalba ir tautinės mažumos kalbos;

- vadovaujantis valstybės įstatymais ir kitais teisiniais aktais, steigti ir išlaikyti savo institucijas, organizacijas ar draugijas, ypač kultūrines, religines ir švietimo, taip pat visų lygių mokyklas, kurios gali siekti laisvanoriškų finansinių ar kitokių dotacijų šalyje ir iš užsienio, taipogi visuomeninės paramos, bei dalyvauti nevalstybinėse tarptautinėse organizacijose;

- išpažinti ir praktikuoti savo religiją, taip pat gauti, turėti ir naudotis religine medžiaga bei vykdyti religinio švietimo veiklą tautinės mažumos kalba;

- užmegzti ir palaikyti netrukdomus tarpusavio kontaktus savo šalies ribose, taip pat kontaktus per sieną su kitų valstybių piliečiais, su kuriais juos sieja bendra tautinė kilmė;

- vartoti savo vardus ir pavardes pagal tautinės mažumos kalbos skambesį. Detalios pavardžių rašymo normos bus nustatytos specialioje sutartyje;

- dalyvauti viešajame gyvenime betarpiškai arba per laisvai išrinktus atstovus valstybės ir vietinės valdžios lygyje, taip pat lygiateisiškai su kitais piliečiais būti viešojoje tarnyboje".

Sutartis turi būti ratifikuota ir įsigalios nuo pasikeitimo ratifikaciniais raštais dienos. Ji sudaryta 15 metų laikotarpiui, po to jos galiojimas automatiškai pratęsiamas 5 metų laikotarpiui, jei viena iš šalių nenutrauks jos notifikavimo būdu nustatytu terminu.

Vytautas Landsbergis, Seimo opozicijos vadovas, trumpai įvertino Lietuvos-Lenkijos sutarties pasirašymą spaudos konferencijoje balandžio 29 d. Kaip rašo Seimo opozicijos spaudos atstovė Lilė Alminaitė, atsakydamas į žurnalistų klausimus apie Lietuvos-Lenkijos sutartį, Vytautas Landsbergis pasakė, jog būtų tikslinga Seime priimti bendrą dokumentą. Lietuvos Prezidento kalbą V. Landsbergis pavadino taip pat dokumentu, kompensuojančiu tai, ko nėra sutartyje. Tačiau ir bendro požiūrio suformavimas Seime būtų galimas, radus visų partijų konsensusą. V. Landsbergis išreiškė viltį to pasiekti, jeigu LDDP frakcija norės bendradarbiauti. Pati sutartis, V. Landsbergio nuomone, yra valstybės pasiekimas, kadangi ją ruošti buvo pradėta seniai, svarbus žingsnis buvo 1992 m. deklaracija, kurią pasirašė užsienio reikalų ministras A. Saudargas. Jos tęsinys yra sutartis, pasirašyta dabar. Tai, vienaip ar kitaip, įvairių jėgų veikimo rezultatas. Tačiau ten, kur padarytos pernelyg didelės nuolaidos arba paliktos abejotinai sureguotos vietos, tik LDDP turėtų aiškinti, kas ir kodėl, nes pati buvo save nuo visų izoliavusi.

Seimo opozicijos vadovas atkreipė dėmesį į tai, jog Lenkijos įstatymai nereikalauja kiekvienos sutarties ratifikavimo. Lenkijos Prezidento L. Valensos nuomone, išsakyta kalbantis su juo per priėmimą, Lietuvos-Lenkijos sutarties patvirtinimas Lenkijos Seime nereikalingas. Tačiau mūsų Seimas turės šią sutartį ratifikuoti. Svarstymai turės prasidėti, partijose jau prasideda. Be reikalo kai kurių sakoma, jog Vilniaus krašto okupacijos nepasmerkimas yra jos pripažinimas. Netiesioginiu būdu okupacija yra sutartyje pasmerkta, kaip kad smurto vartojimas santykiuose tarp šalių, atkūrusių savo valstybingumą po Pirmojo pasaulinio karo, pasakė V. Landsbergis.

S. Pečeliūnas, J. Tartilas ir V. Petrauskas, Demokratų partijos frakcijos Seime nariai, vertindami Lietuvos-Lenkijos sutartį spaudos konferencijoje balandžio 28 d. išsakė nuomonę, kad preambulėje vengdami kalbėti apie trečdalio Lietuvos okupaciją iš esmės ją pripažįstame. Apgailestauta, kad Lietuvos Prezidentas, žadėjęs prieš sutarties pasirašymą išklausyti įvairių partijų pastabas, savo žodžio nesilaikė. Demokratų partijos atstovų nuomone, sutartis įžangoje galimos įvairios interpretacijos. Pavyzdžiui, ką reiškia sakinys: "Smerkdamos smurto naudojimą, buvusį abiejų tautų tarpusavio santykiuose"? Kada ir kokį smurtą naudojo Lietuva? Demokratų partijos atstovai kritikavo sutarties keturioliktąjį ir penkioliktąjį straipsnius, kuriuose kalbama apie visų lygių mokyklų steigimą ir tautinių mažumų kalbų vartojimą. "Ar steigsime lenkų universitetą?" - klausė J. Tartilas. Penkioliktasis straipsnis, jo nuomone, prieštarauja kalbos įstatymui ir administraciniam-teritoriniam suskirstymui. Demokratų frakcija dar neapsisprendusi, ar balsuos už sutarties ratifikavimą. Pasak jos narių, būtų gerai, jei Seimas prieš ratifikuodamas padarytų specialų pareiškimą, kad būtų išvengta juridinių išvedžiojimų.

Lenkijos prezidentas Lech Walęsa su žmona Danuta Walęsa ir juos lydėję asmenys Vilniaus universitete.

M. Baranausko nuotr.

Seimo pirmininkas Č. Juršėnas gegužės 2 d. spaudos konferencijoje pasakė, kad Lietuvos-Lenkijos sutartis gali būti ratifikuota dar šį, gegužės mėnesį, arba birželyje, tai priklausysią nuo Seimo ir Prezidento. Č. Juršėnas sutarties pasirašymą įvertino kaip svarbiausią praėjusios savaitės įvykį, svarbų ne tik abiems šalims, bet ir visai Europai. Jis pasidžiaugė, kad Lietuvos-Lenkijos sutartį teigiamai įvertino visi mūsų krašto dienraščiai. Seimo pirmininkas pastebėjo, kad buvo ir neigiamų vertinimų , bet, jo nuomone, kritikai nelygino sutarties su 1992 m. pasirašyta Lietuvos užsienio reikalų ministro A. Saudargo ir Lenkijos užsienio reikalų ministro K. Skubiszewskio deklaracija, kuri buvusi, pasak Č. Juršėno, "ne pats geriausias dokumentas". Deklaracijoje buvo nurodyta, kad joje išdėstytos nuostatos bus išplėstos ir patvirtintos tarpvalstybinėje sutartyje. Č. Juršėnas pasakė, kad nors dabartinei valdžiai ana deklaracija buvo kaip švyturys, "sutartis nuėjo toliau negu deklaracija: ji naudinga Lietuvai, o ne tik Lenkijai".

R. Ozolas, Seimo narys, Centro sąjungos vadovas, "Lietuvos ryte" gegužės 3 d. rašo:

"Vargu ar Lietuvos pusė pakankamai pasinaudos sutartimi savo tautiečiams kaip Lenkijos tautinėms mažumoms paremti Seinų, Punsko ir kitose Lenkijos valstybės teritorijoje esančiose lietuvių etninėse žemėse, nors tautinėms mažumoms remti skirti straipsniai storiausiai pripakuoti. Yra sutartyje ir dalykų, kurie jokiu būdu neturėjo būti pasirašyti ir jau šiandien atrodo kaip atvira galimybė kištis į šalių vidaus reikalus. Vienas tokių yra punktas apie susilaikymą nuo veiksmų, galinčių sukelti tautinius pokyčius tautinės mažumos gyvenamojoje teritorijoje. Ši nuostata, fiksuota dar Saudargo-Skubiszewskio deklaracijoje, atkeliavo ir į sutartį.

Galima be galo ginčytis apie sutarties naudingumą ir nenaudingumą. Tai būtų beprasmiai ginčai. Po to, kai sutartis jau pasirašyta. Dabar, matyt, dar bus dedama pastangų bent kiek reikalą pataisyti Seimo deklaracija. Kaip kad Lietuvos Prezidentas bandė glaistyti keliais drąsiais savo kalbos sakiniais. Tačiau pagrindinė problema dabar tokia: sugebėsim ar nesugebėsim atsispirti Lenkijos susiprojektuotiems mūsų spaudimo veiksmams? Startinė jų pozicija puiki: kad Lietuvos dalis buvo okupuota - nė neužsiminta, ir daugybę okupacijos realijų mums teks vertinti visai kitais bei visiškai mums nepriimtinais juridiniais terminais. Todėl galima teigti ir prognozuoti: pozicijos ir opozicijos ginčė dėl sutarties su Lenkija Lietuva patyrė pralaimėjimą ir dabar pradeda smulkių, bet esminių, naujų netekimų tarpsnį. Jeigu šito vis dėlto norima būtų išvengti, reikėtų sukurti labai tikslią mūsų santykių su Lenkija reglamentavimo įstatyminę bazę ir pasiekti skrupulingo įstatymų laikymosi. O tai atrodo beveik utopiška: šiandien dauguma Lietuvoje neturi ne tik noro, bet ir supratimo, kaip tai daryti".

Sutartį palaiko socialdemokratai. Lietuvos ir Lenkijos tarpvalstybinės sutarties pasirašymą socialdemokratų frakcijos Seime pirmininko pavaduotojas **V. Andriukaitis** vertina kaip didelę geopolitinę pergalę. Pirmą kartą valstybinių santykių istorijoje užfiksuota nuostata dėl dabartinių teritorijų su sostinėmis Vilniumi ir Varšuva vientisumo savo reikšme pranoksta kitų tarpusavio problemų svarbą, pareiškė jis gegužės 3 d. spaudos konferencijoje, pranešė ELTA. Galimų tarpvalstybinių netikėtumų metu ši nuostata būtų ypač svarbi.

V. Andriukaičio nuomone, sutartį, galbūt su kai kuriomis išlygomis - pirmiausia dėl atskiro Seimo pareiškimo, turėtų paremti visos Lietuvos politinės jėgos. Dabar kaip niekad palankios sąlygos visoms joms bendradarbiauti tarptautinės politikos srityje.

V. Andriukaitis pranešė, kad socialdemokratų partija savo požiūrį į sutartį oficialiai išdėstys po tarybos posėdžio gegužės viduryje. Jame bus apsispręsta ir dėl Seimo specialaus pareiškimo.

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro pavaduotojas Vladislavas Domarkas, balandžio 28 d. priėmęs Europos Sąjungos ir Šiaurės šalių - Didžiosios Britanijos, Švedijos, Norvegijos, Prancūzijos, Italijos, Vokietijos ambasadorius, akredituotus Lietuvoje, pažymėjo, kad Lenkijos prezidento Lecho Valensos atvykimas į Lietuvą buvo vienas reikšmingiausių šio meto įvykių, pranešė LR URM informacijos ir spaudos skyrius.

Baigdami šią apžvalgą norime papildyti vieną epizodą "EL" praėjusiame numeryje išspausdintame pasakojime apie Lenkijos prezidento viešnagę. Atvykusius į Vilniaus aerouostą Lechą Valensą ir Danutą Valensą skambant maršui ant raudono kilimo pasitiko Lietuvos Prezidentas Algirdas Brazauskas su dukra Audrone Ūsonienė. Lietuvos Prezidentas svečiams pristatė kitus sutikime dalyvavusius Lietuvos atstovus.

ELI

GUNNEL TRAVEL SERVICE LTD

Siūlo šias paslaugas:

parūpina bilietus kelionėms lėktuvais, laivais, užsako viešbučius.

Organizuojami skrydžiai iš Londono į Vilnių ir atgal:

pirmadieniais trečiadieniais ir šeštadieniais.
Visi skrydžiai - iš Heathrow.
Bilieto kaina - £285.
Nuo lapkričio 1 d. Skandinavijos Avia Sistema (SAS) kasdien (išskyrus sekmadienius) organizuoja skrydžius iš Mančesterio (per Kopenhagą) į Vilnių ir atgal.
Bilieto kaina - £320.

Dėl smulkesnės informacijos kreiptis:

Gunnel Travel Service LTD
Hayling Cottage Stratford St. Mary
Colchester Essex CO7 6JW
Tel (+44-206) 322033
Fax (+44-206) 322352

Užs. 784

Knyga jaunajam skaitytojui - visų rūpestis

Knygynuose knygų vaikams ir jaunimui berods daugiau negu prieš kokį dešimtį metų, bet pavojaus varpai dėl šios literatūros nepavydėtinos padėties Lietuvoje šiandien aliarmuoja vis garsiau. Kas atsitiko, kad apie naujas originaliosios literatūros vaikams ir jaunimui knygas beveik nebegirdime, o tikrai vertingas ant knygynų prekystalių ir lentynose užgožia blankios, grožinėmis tik sąlyginai vadintinos knygos knygelės? Į šį klausimą bandyta atsakyti ir Tarptautinės vaikų knygos dienos proga Tarptautinės vaikų ir jaunimo literatūros asociacijos Lietuvos skyriaus ir M. Mažvydo nacionalinės bibliotekos vaikų literatūros centro organizuotame pokalbyje apie dabartinę knygos jaunajam skaitytojui situaciją.

Lietuvių vaikų literatūra, prisimenant jos klasiką, geriausias pastarųjų dešimtmečių knygas, sukurtas šalyje ir plačiame pasaulyje, turi ką parodyti pačiam reikliausiam skaitytojui ir gali būti deramai atstovaujama Tarptautinėje vaikų ir jaunimo knygos asociacijoje (IBBY). Tos asociacijos Lietuvos skyrius, įsteigtas 1991 m. pabaigoje, pakankamai veiklus ir gana nelengvomis sąlygomis plečia savo veiklą. Prieš metus jo iniciatyva pirmą kartą buvo paminėta Tarptautinė vaikų knygos diena, kurios metu buvo įteiktos premijos už geriausias originaliosios literatūros metų knygas. Ta diena nebuvo pamiršta ir šiemet. O tarp jų - du iškilūs renginiai: tarptautinis seminaras Nidoje vaikų literatūros ir tautosakos ryšių klausimu ir P. Mašioto 130-jų gimimo metinių iškilmingas minėjimas bei mokslinė konferencija šio rašytojo kūrybai aptarti. Asociacijos skyrius ruošiasi pribrendusiam pokalbiui su vaikiškų laikraščių ir žurnalų redaktoriais, žada nagrinėti visiems aktualią egzodo vaikų literatūros temą. Šiuo metu asociacijos narių daugumą sudaro literatūrologai ir bibliotekininkai, o vaikų rašytojų, Rašytojų sąjungos, knygų leidėjų balso beveik negirdėti. Asociacijai būtina materialinė parama, be kurios ji negali pasinaudoti tarptautiniais kontaktais propaguojant lietuvių vaikų literatūrą užsienyje, semiantis kūrybinės, leidybinės ir darbo su skaitytojais patirties.

Pokalbio apie dabartinę vaikų literatūrą metu daugiausia diskutuota tos literatūros leidybos klausimu. Rodos, kas dabar galėtų trukdyti naujų knygų pasirodymui? Vietoje buvusių šešių leidyklų šiuo metu knygas leidžia net šimtu kartų daugiau leidėjų. Tik gaila, kad iš jų 1993 m. knygų vaikams išleido vienuolika leidyklų, o geru žodžiu tegalima paminėti tris - "Vyturio", "Lietaus" ir Rašytojų sąjungos leidyklas. Palyginti su 1992 m. knygų leidykla smarkiai sumažėjo. Liūdina ne tiek tas mažėjimas, kiek kokybės duobė. Apie naujas, jau įgudusių vaikų literatūros meistrų knygas kalbama kaip apie retą išimtį. Geriausia metų knyga asociacijos skyriaus žiuri pripažino R. Skučaitės eilėraščių rinkinį "Lopšinė ešeriukui". Jo autorei paskirta Š. Marčiulionio premija. Pažymėta, kad poetei naujuose eilėraščiuose pavyko įkūnyti dvasinę atmosferą, kurios vientisumo stokojo ankstyvesni rinkiniai. Identifikuodamasi su vaiku, ji neužmiršo ir suaugusių pasaulio, pasireiškė kaip ryški aštrios klausos ir šviesaus regėjimo kūrėja. Kultūros ir švietimo ministerijos premija atiteko B. Baltrušaitytei už istorinės tematikos apsakymų knygą "Po Žalgirio kautynių", kuri pokalbio dalyviams buvo pristatyta kaip vienintelė iš praėjusių metų prozos knygų, parašyta profesionaliai, apeliuojant į skaitytojo protą ir jausmus. Geru žodžiu žiuri nariai dar minėjo vaikų poezijos debiutanto J. Liniausko "Vandens abėcėlę" ir K. Kauko aktualų mūsų dienoms romaną paaugliams "Musei vis dar geriau". Ir, deja, apie daugelį naujų originaliosios vaikų literatūros knygų buvo pasakyta, kad jos vargu gali būti laikomos grožine literatūra, kai kurios iš jų sukelia tiesiog piktžolių, suvešėjusių neblogai įdirbtoje dirvoje, įspūdį. Jas grafomanai savo lėšomis išleidžia po kelias per metus ir įkyriai perša neišrankiems skaitytojams.

Parodoje "Knygos vaikams ir jaunimui 1993", kuri buvo atidaryta nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos parodų salėje, šventės dalyviai bei bibliotekos lankytojai galėjo susipažinti su praėjusių metų leidiniais ir labiausiai skaitomais bei geriausiai vertinamais kūriniais, jaunųjų skaitytojų atsiliepimais apie juos. Natūralu, vienu ir kitu atvejais pirmavo pasaulinės vaikų literatūros klasika. Jos knygos sudarė leidinių daugumą, atrodė pakankamai įspūdingai, geros estetinės-poligrafinės išvaizdos. Ką ir bekalbėti, neblogas biznis leidėjams! Jos leidžiamos pakartotinai, nereikalauja nei didesnių išlaidų, nei triūso, o pirkėjas ir pelnas garantuotas. Tuo tarpu originalioji literatūra šalia jų kaip mergaitė našlaitė. Ypač menkai atrodė savo lėšomis išleistos knygelės, kurių brokas lenda iš visų kampų - žema techninio, meninio ir literatūrinio redagavimo kultūra, laikraštiniai šriftai, murzini viršeliai. Visi stengiasi kuo pigiau, kuo paprasčiau "padaryti" knygą ir įpiršti ją pirkėjui. Nusiritame iki kuriozų. Antai "Vyturio" leidyklos buvo parengta reprezentacinė, A. Giedriaus sudaryta, K. Šimonio iliustruota, septyniasdešimties puslapių lietuvių liaudies pasakų knyga. Ne vienerius metus, jau pasirašyta spaudai, kantriai laukė savo eilės spaustuvėje. Turint gražaus laiko, nutarta suteikti jai "prekinę išvaizdą", uždėti dabartinį pirkėją galintį gundyti viršelį. Pasakyta - padaryta. Šviesus K. Šimonio viršelis pakeistas gana suodinu, neparodžius literatūriniam redaktoriui, prieštaraujant meniniam. Nėra abejonės, tą knygą nupirks, kad ir ne taip greitai, o viršelis - dėmė taip ir liks. Tai tokie komercinių skaičiavimų padariniai.

Matyt, amoralu būtų kaltinti leidyklas, kurios leidžia vaikų literatūrą, nors neišvengia klaidų, nepajėgia susitarti su spaustuvėmis, kad šios vykdytų savo įsipareigojimus, už mažą spalvotą knygelę neluptų devynių kailių. Kaip suktis "Vyturiui", jei už premijuotą R. Skučaitės "Lopšinę ešeriukui" tik spaudos darbai - (trys tūkstančiai 64 psl. knygelių) atsiėjo beveik devynis tūkstančius litų. Už tokią kainą, kiek išmokėjo leidykla, ir labai norėdamas neparduosi ne tik vaikui, bet ir bibliotekai. Gerai dar, kad būtinai vaikams reikalingų ir nepelningų knygų leidybą dotuoja Kultūros ir švietimo ministerija. Bet ir jos galimybės ribotos, o visokie slenksčiai-mokesčiai, tarsi knyga būtų koks dešimtos eilės "skanumėlis", taikomi ir leidiniui vaikams. Ne visiems aišku, kad tik specializuotas, turintis perspektyvą vaikų ir jaunimo literatūros leidimas gali patenkinti mokyklos ir visuomenės poreikius. Kitaip - apie originaliąją lietuvių vaikų literatūrą teks kalbėti būtuoju laiku, apie naujas lietuviškas knygas mažiesiems bus nepatogu užsiminti. Tas pasaulis, į kurį einame, tvarkosi racionaliau. Derėtų sekti teigiamais pavyzdžiais. Pirmiausia - gelbėti nuo spaustuvių, kurios turi leidybos teises ir leidžia ką nors, monopolio.

Jaunųjų skaitymo interesus tyrė ir rezultatus knygos šventei pateikė M. Mažvydo bibliotekos vaikų literatūros skyriaus darbuotojos. Kaip ir ankstesniais metais, pirmąsias vietas užkariavo tie patys pasaulinės vaikų literatūros klasikai. Kur kas įdomesnės, labiau besikeičiančios skaitytojų simpatijos lietuvių vaikų ir jaunimo literatūrai. Žinoma, vieno ar kito autoriaus knygos užkariauja skaitytojus savo tekstais bei iliustracijomis, bet ne paskutinėj vietoj ir tai, kad kai kurios iš geriausių originaliosios literatūros knygų jau "suskaitytos", bibliotekose jų trūksta. Kaip ten bebūtų, tik pelno besivaikąs leidėjas gali eiti paskui skaitytoją, o vaikų literatūrą reikia leisti kuo įvairesnę, besigrupuojančią apie serijas, atskirus žanrus, galvojant apie kitų metų Tarptautinę vaikų knygos šventę. Gal vertėtų labiau atsidėti ir panagrinėti savos literatūros skaitymo poreikius, daugiau dėmesio skirti vaikų literatūros skaitytojams, nes vyresnieji juk skaito ir suaugusiems skirtas knygas.

Ant skaitytojų stalo jau ima rodytis 1994 m. išleistos knygos. Mažieji džiaugiasi "Vyturio" leidyklos išleista L. Žitkevičiaus "Su tėvelio kepure", išėjo Vydūno "Sigutė". Greit sulauksime J. Jankaus pasakų-apysakų knygos. Šiais metais, jeigu "Spindulio" spaustuvė bus maloni, išeis seniai visų nesulaukiama Vytės Nemunėlio poezijos rinktinė, T. Ivanausko atsiminimai, naujos G. Isoko, A. Každailio, V. Misevičiaus knygos, serijų "Gimtinė", "Tėviškė" leidiniai. "Lietaus" leidykla žada naują poeto J. Erlicko rinkinį "Bobutė iš Paryžiaus".

Daug dar leidėjai skolingi vaikams, jaunimui. Labai laukiama bent viena šiais metais "Sakalėlio" serijos knyga. Pakartotinių leidimų laukia ne viena per pastarąjį penkiasdešimtmetį išleista originaliosios literatūros knyga. O tokių, kurias būtų galima pakartotinai išleisti neatsisakius nė vieno kūrinio, nemaža. Palyginti gausiai pakartotinai leidžiant egzodo rašytojų knygas, reikėtų paieškoti ir jų rankraščių pirmosioms laidoms.

Klausimas, kokias knygas ir kaip leisti jaunajam skaitytojui, turi rūpėti visiems, kam rūpi mūsų tautos ateitis.

Jonas Linkevičius

Vaikų našlaičių fondas Palangoje

1992 m. lapkričio 16 dieną Palangoje įsteigtas Lietuvos vaikų našlaičių fondas "Klotilda". Jo steigėja ir pirmininkė Angelina Zelenauskienė.

- Motina su tėvu iš mažens mane mokė daryti kitiems žmonėms gera, - sako A. Zelenauskienė.

Angelina gimė ir augo gausioje šešių vaikų šeimoje. Tėvai - Konstancija ir Juozas Augustinavičiai, nors ir sunkiai versdamiesi, ugdė ir lavino vaikus, mokė dalytis duonos kąsniu su kitais. Mažoji Angelina vaikystėje pajuto daug vargo. Nors buvo jauniausioji šeimoje, nevengė sunkaus darbo. Iš tėvelių išmoko atjautos.

Baigusi Marijampolės Jono Jablonskio mokyklą, pasirinko prekybininkės kelią. Gyvenimo keliai ją nuvedė į Palangą. Čia ji įsteigė akcinę bendrovę "Sagė". Ji pati su šeima apdirbdavo gintarą. Iš lietuviško aukso gabalėlių gimdavo gražiausi papuošalai.

Kai bendrovė sutvirtėjo, didėjo ir pelnas. A. Zelenauskienė nusprendė dalį pajamų panaudoti labdarai: ėmė remti gausias šeimas, nutarė padėti našlaičiams. Palangos kempinge Vytauto g. 8 jos rūpesčiu keturi nameliai tapo Lietuvos našlaičių poilsiaviete. Šis vaikų miestelis plėtėsi. A. Zelenauskienė savo lėšomis įrengė patogumus, nudažė, sutvarkė būstus mažiesiems ir jų globėjams. Ji rūpinasi ir atostogaujančių maitinimu, organizuoja jų laisvalaikį.

"Klotildos" fondas plečia savo veiklą. Jis teikia paramą ne tik našlaičiams, bet ir gausioms šeimoms.

O gal atsiras ir jos pagalbininkų? Gal parems kas nors kilnų verslininkės darbą. Jos adresas: Vytauto 8, 5720 Palanga. Tel. 53496. Lietuvos bankas, Palangos skyrius, einamoji sąskaita 700556, banko kodas 260101580.

Bernardas Šaknys

Prarasti giminaičiai (*Lost Cousins*)

Tokiu pavadinimu Britanijos televizijos 4 kanalas *(channel 4)* ruošia dokumentinių filmų seriją. Norima papasakoti apie vieną ar kelias britų šeimas, gyvenančias Britanijoje, kurių seneliai ar proseneliai buvo kilę iš neseniai nepriklausomybę atgavusių Rytų Europos kraštų.

Pageidautina šeima, kurios antros ar trečios kartos šaknyse būtų kas nors kilę iš vienos ar dviejų kitų Rytų Europos kraštų ir kuri norėtų surasti savo pasimetusius gimines tuose kraštuose. Tos šeimos nariai būtų pagrindiniai filmo veikėjai, savo šeimos istorijos ieškotojai.

Pasikalbėjimai su tomis šeimomis įvyktų jų namuose ir asmeninių išlaidų nebūtų. Vėliau parinktoji šeima turėtų paaukoti keletą savaičių paieškojimo kelionei kartu su filmo kūrėjų grupe, išlaidos būtų padengtos.

Jeigu jūs esate tokia šeima ar žinote ką nors, kas atitiktų tuos reikalavimus, rašykite į B. W. P. Limited, 5 Mornington Avenue Mansions, Mornington Avenue, London W14 8UW Ltd, arba man: V. Gasperienė, 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT gegužės mėnesį.

Vida Gasperienė
DBLS kultūrinių reikalų vedėja

Credit Facilities International Ltd.

• Siūlome iki 25% metinių palūkanų už indėlius metams ar ilgiau. • Susitarus galime mokėti palūkanas pagal nurodymą asmeniui, esančiam užsienyje ar Lietuvoje. • Stambių indėlių ilgesniam laikui palūkanas mokame pagal susitarimą.

Jūsų indėlių saugumą garantuoja Lietuvos įstatymai ir šalies bankų patikimumas.

• Tarpininkaujame perkant ir parduodant nekilnojamąjį turtą Lietuvoje ir užsienyje. • Vykdome testamentų nurodymus bei tvarkome palikimus.

Kreiptis:

Credit Facilities International Ltd,
A. Strazdelio 1, 2600 Vilnius.
Tel. 61 18 79. Fax 61 49 84.

Anotacija

Lingvistinė padėtis Europoje

Neseniai pasirodė naujas kruopščiai paruoštas veikalas apie kalbas ir jų vartojimą dabartinėje Europoje *Die Sprachenwelt Europas. Geschichte und Zukunft der Sprachnationen zwischen Atlantik und Ural* (Europos kalbų pasaulis. Atlanto ir Uralo nacionalinių kalbų istorija ir ateitis - ***ELR***). (Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Vokietija, 1993, 374 psl.). Autorius plačiai žinomas vokietis kalbotyrininkas Harald Haarmann, dabar gyvenąs ir dirbąs Suomijoje.

Veikalas labai dalykiškai išdėsto kalbinius klausimus sociologiniame ir adminstraciniame naujosios Europos kontekste. Autorius akivaizdžiai gerai žino ir Pabaltijo padėtį, išsamiai ją aprašo. Jam atrodo svarbi problema, kaip ateityje europiečiai iš visos buvusios Tarybų Sąjungos pasieks naujų perspektyvų. Autorius išsako savo nuomonę, taip pat parodo, kur kyla naujų sunkumų.

Reikia pabrėžti, kad "Europa" yra geografinė, politinė ir ekonominė sąvoka. Mano nuomone, lingvistinės Europos koncepcijos iki šiol nėra. Kaip gali šitoji lingvistinė bendruomenė išsivystyti, yra vienas pagrindinių šios knygos temų. Kas domisi Europa, turi perskaityti šį labai svarbų darbą.

Manau, kad šios knygos autorius turėtų paruošti naują dar didesnio masto studiją apie kalbines problemas ne tik Europoje, bet apskritai pasaulyje. Medžiagos tokiam veikalui jis turi ar gali rasti pakankamai.

Alfred Bammesberger
Vokietija

"Pasiryžau nušluostyti raudonas dulkes...",

sako Rapolas Šaltenis, išleidęs naują knygą apie Antaną Vienuolį

Anykščių literatūriniame gyvenime balandžio mėnuo būna skirtas rašytojams A. Vienuoliui ir J. Biliūnui.

Prasmingai anykštėnai šiais metais pažymėjo A. Vienuolio 112-ąsias gimimo metines, kadangi balandžio 7 d. išėjo Rapolo Šaltenio knyga "Tikras netikras A. Vienuolis" ir tą pačią dieną autoriaus buvo pristatyta Anykščių koplyčioje gausiam literatūros mylėtojų būriui. Ši knyga buvo aptarta ir Rašytojo atminimui skirtoje literatūrinėje popietėje, vykusioje A. Vienuolio vidurinėje mokykloje. Šiame susitikime dalyvavo Rapolas Šaltenis ir jo sūnus rašytojas Saulius Šaltenis.

R. Šaltenis, Baranauskų giminės metraštininkas, yra parašęs ne vieną knygą apie iškiliuosius šios giminės vyrus - poetą ir vyskupą A. Baranauską bei literatūrinių šios garsios giminės tradicijų tęsėją A. Vienuolį.

R. Šaltenis artimas A. Vienuolio giminaitis - rašytojo sesers Emilijos Žukauskaitės-Šaltenienės sūnus. Jis gerai pažino A. Vienuolį, ilgai su juo bendravo, žinojo sudėtingą jo gyvenimo ir kūrybos kelią.

Rapolas Šaltenis maloniai sutiko atsakyti į keletą klausimų.

- Jūs jau esate 1982 m. išleidęs knygą "A. Vienuolio gyvenimo pėdsakais". Kodėl reikėjo tęsti šį darbą?

- Reikėjo pasakyti, koks Antanas Vienuolis iš tiesų buvo. Minėta mano knyga buvo išleista sovietinės stagnacijos metais, kai redaktoriai nesiskaitė su autoriaus nuomone. Jie braukė ir taisė, į mano prieštaravimus atsakydami, kad, girdi, Justinui Marcinkevičiui dievus ir angelus išbraukę, o ką jau čia kalbėti apie mokytojo knygą...

Į "Pėdsakus..." negalėjau įdėti kai kurių rašytojo gyvenimo bei literatūrinio darbo faktų, aptarti pasaulėžiūros klausimų. Buvo kruopščiai žiūrima, kad niekas netemdytų "tarybinio rašytojo" paveikslo. Tačiau aš pasiryžau nušluostyti nuo Antano Vienuolio veido raudonas dulkes ir 1989 m. "Vagai" įteikiau šią knygą, bet ji ketverius metus išgulėjo stalčiuose ir dar būtų gulėjusi, jei ne Kauno "Spindulys", šiemet ją gražiai išleidęs.

- Ką naujo skaitytojas ras Jūsų knygoje?

- Joje aš aptariu mažai kur nagrinėtas (arba visai nutylėtas) temas: rašytojo santykį su religija, jo pasaulėžiūrą, politines pažiūras. Norėjosi sugrąžinti iš užmaršties Antano Vienuolio, kaip karo korespondento, veiklą, jo ryšius su Sibiro tremtiniais, atskleisti sūnaus Stasio golgotos kelius tremties lageriuose nuo 1941 m. birželio 14-osios, parodyti, kaip rašytojas pamažu tapo įkaitu...

- Jūs turite minty tarybinius laikus?

– Taip. Prasidėjus antrajai okupacijai, daug gerų rašytojų pasitraukė į Vakarus, kiti buvo išvežti į Rytus, likę Lietuvoje ir nepritariantieji tarybinei santvarkai buvo tapę "tyleniais". Rašytojų sąjungos vadovybė, pasikvietusi Antaną Vienuolį į Vilnių, "rekomendavo" mesti mokytojavimą (jis dirbo tuomet Anykščių vidurinėje mokykloje) ir rašyti, nes nuo to priklausys sūnaus grįžimas iš tremties. Ir taip nuolatos verčiamas grasinimais, mokomas, prižiūrimas ir diktuojamas Antanas Vienuolis tapo socialistinio realizmo atstovu lietuvių literatūroje.

Rapolas Šaltenis ir anykštėnė rašytoja Milda Telksnytė.
Jono Junevičiaus nuotr.

- Knygos įžangoje Jūs teigiate, kad "A. Vienuolio gyvenimas tarybiniais laikais buvo tipiškas stalininės epochos menininko išnaudojimo ir moralinio prievartavimo pavyzdys".

- Tai buvo dvasinė rašytojo okupacija. Negana to, kad jį slėgė nuolatinė "literatūros politruko" Icchoko Gurvičiaus "globa" rašant "Puodžiūnkiemį" (I. Gurvičius sakėsi, kad šiame romane jo parašyta pusketvirto autorinio lanko) bei kitus kūrinius, tačiau rašytoją dar persekiojo kaip Damoklo kardas nuolatinė baimė dėl sūnaus likimo.

Be to, buvo cenzūruojama jo, kaip LTSR AT deputato, veikla. Kartą A. Vienuoliui gudrumu pavyko išvengti cenzūros ir 1956 m. lapkričio 29 d. Aukščiausios tarybos sesijoje pasakyti kalbą apie tuo metu vykusį Vilniaus krašto polonizavimą. (Buvo uždarinėjamos lietuviškos mokyklos, o vietoj jų steigiamos lenkiškos ir prievarta per bažnyčias ir mokyklas imta lenkinti lietuviškiausias Vilniaus krašto sritis). Kitoje sesijoje rašytojas norėjo kalbėti apie tremtinių grąžinimą iš Sibiro, tačiau sesijos išvakarėse A. Venclova ir K. Korsakas pareikalavo duoti kalbos tekstą. A. Vienuoliui užsigynus, kad jis nieko neturįs, kažkuris iš jų ištraukęs iš švarko kišenės išlindusius lapus. Kalbos likimas buvo nuspręstas...

- Kiek laiko tęsėsi toks dvasinis teroras?

- Jis tęsėsi ir po rašytojo mirties.

Kai A. Vienuolis jau buvo pašarvotas savo darbo kabinete, iš Vilniaus atskubėję Aukščiausiosios tarybos sekretorius St. Naujalis, rašytojas M. Sluckis ir Anykščių rajono kompartijos sekretorius P. Lukoševičius padarė savo tvarką - perdavė aiškų vyriausybės pageidavimą, kuris nuskambėjo kaip ultimatyvus grasinimas...

Sekretorius Lukoševičius ištraukė iš velionio rankų "mūkelę", degančios žvakės buvo sustatytos pasienyje ir palaikai tuoj pat pervežti į J. Biliūno vidurinės mokyklos salę...

Nebuvo paisoma ir rašytojo testamento, kuriame jis prašė: "Man užtektų ir tokio monumento: didelio Anykščių apylinkės akmens, ant kurio būtų iškaltas kryžius ir parašyti tik šie žodžiai: "A. Vienuolis" ir pažymėta mano gimimo ir mirimo metai".

Tik 1989 m. birželio 13 d. ant paminklinio akmens buvo iškaltas kryžius.

- Jūsų knyga - pirmas rimtas bandymas apvalyti rašytojo atminimą nuo tarybinių apnašų, atstatyti tiesą.

- Norėčiau, kad žmonių sąmonėje "tarybinio rašytojo" paveikslas, formuotas penkiasdešimt metų, užleistų vietą tikrajam Antanui Vienuoliui, kad skaitytojas susidarytų kuo pilnesnį vaizdą apie rašytojo gyvenimą, veiklą, asmenybę.

- Dėkoju už pokalbį.

Kalbėjosi Irena Andrukaitienė

Sugrįžimas į tėvynę

Gegužės 4 d. į Vilnių iš JAV buvo atskraidinti žurnalisto, mokslininko ir visuomenės veikėjo Aleksandro Merkelio palaikai. Jis mirė šių metų sausio 11 d. Iš Vilniaus kitą dieną urna su palaikais buvo iškilmingai atgabenta į Kauną. Po šv. mišių Įgulos bažnyčioje urna iškilmingai pervežta į Petrašiūnų kapines, kurios nuo šiol tapo A. Merkelio amžinąja poilsio vieta.

Aleksandras Merkelis gimė 1907 m. sausio 11 d. Mikaičiuose. 1925-1932 m. studijavo lietuvių ir rusų literatūrą Vytauto Didžiojo universitete. Trumpai pamokytojavęs A. Merkelis nuo 1931 m. susidomėjo žurnalisto darbu. Bendradarbiavo "Lietuvos aide", "Vaire", "Jaunojoje kartoje", "Skautų aide" ir kitur. A. Merkelis buvo "Pažangos" spaudos bendrovės sekretorius, Eltos vidaus informacijos skyriaus redaktorius, prezidento A. Smetonos asmens sekretorius (1938-1939), "Lietuvos aido" vyriausiasis redaktorius. Išsisukęs nuo bolševikų per pirmąją okupaciją, vokiečiams užėjus dirbo Studijų biure ir parengė dokumentinį veikalą apie stalininį terorą Lietuvoje. 1944 m. rankraštį su dokumentais persiuntė į Švediją, vėliau į JAV, kas labai pasitarnavo ruošiant Ch. Kersteno komiteto medžiagą. 1943-1944 m. vadovavo "Ateities" dienraščio kultūros skyriui.

1944 m. pasitraukęs į Vokietiją, Hanau stovykloje 1945 m. vasarą pradėjo leisti "Radijo žinias", o vėliau rotatorium spausdino savaitraštį "Lietuvių žinias". Tais pat metais išleido "Mūsų vilties" savaitraštį, o 1946 m. Vysbadeno "Lietuvių tremtinių žinias". Steigė ir kitus leidinius. Tremtyje A. Merkelis sugebėjo suburti žurnalistus, padėjo organizuoti karo pabėgėlių spaudą. Jis buvo vienas iš iniciatorių atkurti išeivijoje Lietuvos žurnalistų sąjungą, kas ir buvo padaryta LŽS suvažiavime, įvykusiame 1946 m. gegužės 11-12 d. Hanau stovykloje. 1947 m. Šveinfurte įvykusiame sąjungos antrajame suvažiavime buvo išrinktas valdybos pirmininku. 1947 m. dauguma sąjungos narių jau buvo išvykę į JAV, todėl ir valdybos būstinę nutarta perkelti ten. Po kurio laiko ten išvyko ir pats A. Merkelis.

"Gintarinė pora-94"

Kauno sporto halėje vyko sportinių šokių konkursas "Gintarinė pora-94". Jame dalyvavo geriausi Lietuvos šokėjai, buvo porų iš Anglijos, Austrijos, Estijos, Vokietijos.

Gausiausiai konkurse dalyvavo jaunieji 7-15 metų šokėjai - jų buvo per 200. Suaugusiųjų grupėje šokdami standartinius šokius nugalėjo pasaulio ir Europos čempionai iš Anglijos T. Housonas ir Dž. Boultoun. Lotynų Amerikos šokius geriausiai atliko A. Puplevičius ir A. Janušauskaitė iš Klaipėdos.

ELI

Daktaro Antano Vileišio atminimui

Suėjo 75 metai, kai mirė daktaras Antanas Vileišis. Lietuvos kultūros istorijoje jis žinomas ne tik kaip gydytojas humanistas, bet ir žymus lietuvių tautinio atgimimo veikėjas.

A. Vileišis gimė 1856 m. spalio 21 d. Pasvalio rajone Medinių kaime. Mokėsi Šiaulių gimnazijoje, medicinos mokslus baigė Maskvos universitete. Paskutinis A. Vileišio gyvenimo tarpsnis (1899-1919) susijęs su Vilniumi. Čia jis dirbo miesto septintojo sanitarijos rajono gydytoju ir kartu su savo broliais Petru Vileišiu (1851-1926), Jonu Vileišiu (1882-1942), taip pat kitais inteligentais išplėtojo stiprią kultūrinę akciją lietuvybės atkūrimui sulenkėjusioje senojoje Lietuvos sostinėje.

A. Vileišis buvo vienas atkakliausių kovotojų už lietuvių kalbos teises Vilniaus bažnyčiose. Jis rėmė P. Vileišio leidžiamą pirmąjį lietuvišką dienraštį "Vilniaus žinios". A. Vileišio iniciatyva 1904 m. įkurta pirmoji Lietuvoje legali draugija - Vilniaus lietuvių savišalpos draugovė, tapusi Vilniaus lietuvių kultūrinio gyvenimo moraline ir medžiagine atrama. Būdamas šios draugovės pirmininku, A. Vileišis daug nuveikė, steigiant lietuvių scenos mėgėjų ratelius, chorus, rengiant lietuvių kultūros vakarus. Didelis A. Vileišio nuopelnas buvo pirmosios lietuviškos mokyklos - Vilniaus lietuvių dviklasės mokyklos - įkūrimas 1907 m. A. Vileišis buvo vienas lietuvių mokslo draugijos steigėjų (1907) ir ilgametis jos iždininkas, rėmė lietuvių dailės draugiją, įsteigtą 1907 m.

A. Vileišis svajojo apie nepriklausomą demokratinę Lietuvos valstybę. Jos viziją jis matė dalyvaudamas Didžiajame Vilniaus seime (1905 m. gruodžio 5-6 d.), lietuvių konferencijoje, vykusioje Vilniuje 1917 m. rugsėjo 18-22 d. Konferencija išrinko 20 asmenų Lietuvos Tarybą, kurioje buvo ir A. Vileišio brolis Jonas Vileišis. Kuomet Lietuvos Taryba 1918 m. vasario 16 d. paskelbė Nepriklausomybės aktą, tai buvo ir A. Vileišio vilčių išsipildymo valanda.

A. Vileišis aktyviai reiškėsi ir kaip švietėjas, medicinos bei higienos žinių populiarintojas. Jis parašė ar iš kitų kalbų laisvai išvertė keliolika knygelių ir didelį pluoštą straipsnių.

Mirė 1919 m. balandžio 9 d. užsikrėtęs tada krašte siautusia dėmėtąja šiltine. Palaidotas Vileišių kape Vilniaus Rasose.

Sukakties dieną prie daktaro Antano Vileišio ir jo žmonos Emilijos Jasmantaitės-Vileišienės kapų buvo padėta gėlių, uždegtos žvakelės. Pagerbimo ceremonijoje dalyvavo Vileišių giminės, Vilniaus pasvaliečių bendrijos nariai.

Jonas Aničas

Minėjimo dalyviai Vilniaus Rasų kapinėse.
Algimanto Žižiūno nuotr.

ROCHDALE TRAVEL CENTRE

Eastern European Division

Pramogai ar bizniui
žemiausiomis kainomis skriskite
į Rytų Europą.

Grupiniai skrydžiai (schedule flights) iš Londono ar Manchesterio į Vilnių ir atgal nuo £225.

Dėl smulkesnės informacijos kreiptis:

EASTERN EUROPEAN TRAVEL
66 Drake Street
Rochdale
Lancs.
OL16 1PA
Tel 0706 868765

Strateginė Europos vizija

Taip pavadintą bendrą Vokietijos ir Didžiosios Britanijos užsienio reikalų ministrų Klaus Kinkel ir Douglas Hurd straipsnį išspausdino tų dviejų šalių įtakingi dienraščiai - vokiečių "Süddeutsche Zeitung" ir anglų "The Times". Abu ministrai mano, kad buvusioms komunistinėms Rytų Europos šalims turėtų būti plačiau atvertos durys į Vakarų rinką ir suteikta galimybė stoti į NATO. Jie ragina Europos Sąjungą (ES) ir NATO imtis rimtų įsipareigojimų dėl saugumo Rytų Europoje. Eltos korespondentas Londone Klemensas Tamošiūnas savo laiške atkreipė "EL" dėmesį į tą straipsnį ir atpasakojo lietuvių kalba svarbesnes mintis.

Kai praeityje sakydavo *Vokietija*, dažnai reikšdavo *Vakarų Vokietija*. Dabar daug kas sako *Europa*, turi galvoje *Vakarų Europą*. Bet Europa neužsibaigia Oderio-Neisses siena. Kas drįstų nepripažinti, kad Varšuva, Ryga, Budapeštas, Praha ir Liubliana nėra Europos miestai?

Jeigu Europa po 1945 metų nebūtų buvusi padalinta geležine uždanga, Europos integracijos pradininkams net nebūtų atėję į galvą nuo jos atsiskirti tokius kraštus kaip Čekoslovakija ar Lenkija.

Mes turime padidinti ir praplėsti saugumą ir stabilumą iš mūsų Europos dalies į kitus Rytų Europos kraštus, pažymi Vokietijos ir Didžiosios Britanijos užsienio reikalų ministrai. Jų nuomone, Rytų Europos šalims turi būti suteikta galimybė dalyvauti visų Europos institucijų veikloje - ir ypač Europos Sąjungos bei NATO.

Yra trys pagrindinės priežastys, kodėl mes turėtume praplėsti ES ir NATO, teigia K. Kinkel ir D. Hurd. Tai saugumas, bendra gerovė ir bendros kultūrinės vertybės. Nebūsim saugūs, jeigu netikrumas, baimė, saugumas ir įtampa vyraus už mūsų sienų. Stabilumas Vidurinėje Europoje stiprina ir mūsų pačių saugumą.

Mūsų gerovės pagrindas yra atvira pasaulio prekybos sistema. Ant mūsų slenksčio stovi dinamiška ekonomika su kvalifikuota darbo jėga, ji turtinga idėjomis ir aktyvi prekyboje. Smarkiausia didėjanti pramonės gaminių rinka buvo ne Šanchajuje ar Kontone, bet Varšuvoje. Mes ir mūsų prekybos partneriai, dirbantys Rytuose, jau dabar turim naudos. Europos Sąjungos eksportas į Vidurio Europą padidėjo 87 procentais nuo 1989 iki 1992 m., šiuo metu yra apie 11 milijardų JAV dolerių. Centrinė Europa jau dabar parduoda pusę savo gaminių Europos Sąjungai.

Europos sutartys jau numato įvesti laisvos prekybos rinką iki 1995 m. pabaigos - išskiriant tik keletą gaminių, tarp jų žemės ūkio. Tačiau dar daug reikia padaryti.

"Pernelyg dažnai mes matome, kad Europos Sąjunga didžiausius prekybos apribojimus įveda būtent toms prekėms, kurias centrinės Europos valstybės gamina geriausiai, - sakoma straipsnyje. - O mums reikalingi nauji konkurentai. Glaudesni ekonominiai ryšiai su Vidurio Europa privers keistis ir mus pačius, tuo pačiu praturtins mus bei mūsų partnerius".

Mūsų rytų kaimynai priklauso Europai ne vien pagal geografinius ir ekonominius požymius, bet ir bendra kultūrine prasme, mano Vokietijos ir Britanijos užsienio reikalų ministrai. Mes turime puoselėti ir didinti pasikeitimą idėjomis - ypač humanitariniuose ir socialiniuose moksluose.

Blaiviai suvokiant mūsų interesus, aišku, kad jie visi veda viena kryptimi, į Europos unijos ir NATO praplėtimą. Žinoma, šitas neįvyks per naktį. Garantijos, egzistuojančios vien tik popieriuje, neprisideda prie saugumo.

Sprendimą dėl naujų narių priėmimo į NATO priims visi šiai organizacijai priklausantys kraštai, o ne vien Britanija ir Vokietija. Reikalingas jų visų nuoširdus sutikimas. Straipsnyje pažymimas ypač svarbus JAV, kuri labai daug prisideda prie taikos palaikymo Europoje, vaidmuo. Be Jungtinių Valstijų ES ir NATO praplėtimas nepasisektų.

Nauji nariai turės būti priimti ir veikti pagal Vakarų Europos Sąjungos įstatymus. Jie iš anksto turės įrodyti savo kraštų valdžios kompetenciją administracijoje ir justicijoje. Jie turės būti pajėgūs dalyvauti Europos vienalytėje rinkos konkurencijoje. Europos Sąjunga gali išaugti iki 20 ar dar daugiau narių, todėl turės būti atitinkamai pertvarkyta jos politika bei visos institucijos, sako ministrai.

Netrukus Vokietija perims pirmininkavimą Europos Sąjungoje ir negailės laiko bei pastangų, kad priartintų savo kaimynus Rytuose.

Pažymima, kad Europos bendradarbiavimo ir saugumo konferencija (ESBK) taip pat turi atlikti svarbų vaidmenį. Tai yra vienintelė institucija, kuri apima visas 53 Europos ir Šiaurės Amerikos valstybes.

Mes turime pareigų savo kaimynams. Jie gyveno jiems primestos prievartos izoliacijoje, atskirti nuo Vakarų Europos. Dabar jie sugrįžta į laisvę su demokratinėmis žmogaus laisvėmis ir teisėmis. Tai yra istorinė užduotis. Britanija ir Vokietija įsipareigoja šiam sunkiam uždaviniui iki šio šimtmečio pabaigos, sako K. Kinkel ir D. Hurd.

Vis dar galima įsigyti tokius žodynus:

ANGLŲ-LIETUVIŲ KALBŲ ŽODYNAS.
60.000 žodžių.

LIETUVIŲ-ANGLŲ KALBŲ ŽODYNAS.
50.000 žodžių.

•••••••••••••••••••••••••••••

TREJOS DEVYNERIOS
(27 įvairių vaistinių augalų mišinys)

Pakelis su pristatymo išlaidomis - £5.50.

Baltic Stores & Co.,
11 London Lane,
Bromley, Kent, BR1 4HB.
Tel. 081 460 2592

Dešiniosios jėgos gali laimėti, jei susitelks

Socialdemokratai rengia interpeliaciją Vyriausybei, konservatoriai kalba apie priešlaikinius Seimo rinkimus, tautininkai skelbia, kad dabartinės valdžios valdymas yra kenksmingas Lietuvai, kai kurie valdančiosios LDDP frakcijos nariai pasirašė po socialdemokratų interpeliacija, o štai gegužės 15-ąją Kaišiadorių rajonas rinks tiktai vieną kandidatą į Seimą. (Vietoje A. Brazausko, kurio mandatas buvo anuliuotas jam tapus prezidentu.) Apie tai kalbamės su Seimo nare Laima Andrikiene.

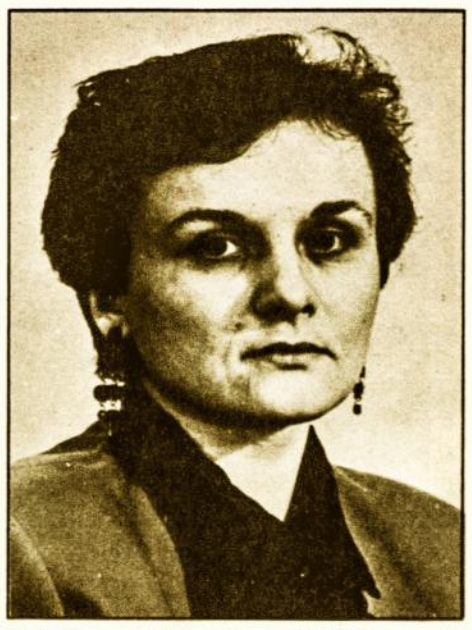

Vladimiro Gulevičiaus (ELTA) nuotr.

- Ar tai ne rinkėjų interesų išdavystė? Kiek čia seniai dėl vietos Seime kovėsi toks didelis kandidatų būrys, o dabar Kaišiadorių žmogus papildomuose rinkimuose pasirinkimo neturės, nors Lietuvoje toks gražus partijų bei judėjimų spektras. Ar partijos boikotuoja rinkimus? Nemato prasmės juose dalyvauti?

- Reikėtų paklausti pačių partijų ar jų vadovų, kodėl atsisako rinkiminės kovos. Tėvynės sąjunga (Lietuvos konservatoriai) savo kandidatą iškėlė. Jo laukė rinkėjai, tačiau valdžioje esantys darbo "demokratai", savaip traktuodami demokratijos principus, leido sau Liudviko Sabučio neįregistruoti, todėl kaip anais gerais jų laikais rinkimuose bus vienas kandidatas, ir tas pats socialistų partijos atstovas. Taigi mes, Tėvynės sąjunga, savo rinkėjų neišdavėme...

- Jūsų nuomone, kaip baigsis šie papildomi, jau trečiąkart ten organizuojami rinkimai?

- Neįvyks. Jeigu gyvenčiau Kaišiadorių rajone, į rinkimus, kuriuose nėra pasirinkimo, ir siūlomas toks kandidatas kaip Albinas Visockas, tikrai neičiau: palaukčiau priešlaikinių Seimo rinkimų...

- Ar tokia situacija nepasikartos ir priešlaikiniuose rinkimuose? Kažkas panašaus yra vykę Lenkijoje, per gminų rinkimus, kai žmonės nesutiko būti renkami?

- Lietuvoje aš matau priešingą vaizdą. Žmonės nusivylė ir kairiųjų jėgų valdymu. Politikos laivą reikia išlyginti. Tai, kas įvyko ruošiantis papildomiems rinkimams Kaišiadoryse, nepasikartos. Partijos ruošiasi naujiems Seimo rinkimams. Tarp jų - ir mūsų, Lietuvos konservatorių partija.

- Bet rinkimų rezultatai ne visuomet būna tokie, kokių laukiame. Tokie buvo Seimo rinkimai. O kaip Ukrainoje, kur Jūs neseniai buvote stebėtoja rinkimuose?

- Taip, teko ten nuvykti kaip Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferencijos (ESBK) parlamentinės asamblėjos atstovei. Tarp kitko, tuos rinkimus stebėjo apie 700 atstovų iš įvairiausių valstybių. ESBK atstovavo 36 parlamentarai. Iš Lietuvos buvome dviese. Be manęs, rinkimus stebėjo ir LDDP atstovas R. Markauskas. Mūsų darbo tikslas - atsakyti į pagrindinį klausimą: ar rinkimai į Ukrainos parlamentą tikrai demokratiški ir laisvi? Juk tai buvo pirmieji rinkimai po nepriklausomybės paskelbimo. Kaip mūsiškiai į Seimą. Ukrainos parlamente - 450 vietų, į jas pretendavo 5839 kandidatai. Taigi beveik 13 į vieną vietą. "Ruchas" iškėlė tik 257 kandidatus, nors turi 63 tūkstančius registruotų narių. Bet jo kandidatai apygardose nekonkuravo su kitų demokratinio bloko partijų, sakysim, krikščionių demokratų, atstovais...

- Rinkimai, Jūsų nuomone, buvo demokratiški ir laisvi, ar ne?

- Išvada tokia: laisvi ir demokratiški. Nors pažeidimų pasitaikė, bet jie lemiamos įtakos galutiniams rezultatams neturėjo. Mes atkreipėme dėmesį į žmogaus teisių pažeidimus, smurto ir netgi teroro faktus: rinkiminės kampanijos metu dingo be žinios "Rucho" sekretorius, buvo pasikėsinta į Chersono srities demokratinės partijos pirmininką, nes jis turėjo kompromituojančios medžiagos apie srities vadovybę ir tą medžiagą ketino skelbti spaudoje, po susitikimų su rinkėjais keli demokratinių jėgų kandidatai buvo sumušti. Be to, ne visi kandidatai turėjo vienodą galimybę naudotis masinės informacijos priemonėmis, ypač televizija. Spręskite patys: laikraščio puslapis - 200 milijonų karbovancų, o kandidatui buvo leista naudoti tiktai 6 milijonus. Tai labai mažai, ir tuo pačiu jau pačiame rinkimų įstatyme užprogramuotas įstatymo pažeidimas... Dauguma kandidatų leistiną finansinį limitą viršijo...

- Beje, koks Jūsų požiūris į laikraščių ploto pirkimą rinkimų kompanijos metu? Ar ne nuo to prasideda būsimosios valdžios korupcija? Aš, pavyzdžiui, matau, kaip Lietuvos valdžia atsilygina redakcijoms už paslaugas rinkimų metu...

- Požiūris toks: partija ir jos kandidatas turi turėti socialinę bazę. Jei neturi, tai kam jis atstovauja? Minimumas, žinoma, turi būti vienodas. Ukrainoje tai buvo dviejų mašinraščio lapų biografija ir programa laikraštyje. Veltui. O visa kita - kaip sugebi.

- Ir kokie tokių rinkimų rezultatai?

- Ukrainoje itin stipri kompartija, kurios gretose - 140 tūkstančių narių. Ji iškėlė 300 kandidatų. Su ja koja kojon žengia socialistų partija, turinti 90 tūkstančių narių, 87 tūkstančius narių turi valstiečių partija, kuri irgi kairiosios pakraipos (ukrainiečiai ją vadina kolūkių pirmininkų partija). Į valdžią, kaip ir prognozavau po pirmojo rinkimų turo, ateina komunistai...

- Ką tai reiškia? Kokios tolimesnės ateities prognozės?

- Manau, kad tai reiškia Ukrainos aktyvų dalyvavimą NVS arba, kitaip sakant, kad Ukraina sugrįžta į ten, kur jau buvo, kokiu nauju vardu ta sąjunga (kurioje dominuoja Rusija) besivadintų.

Dabartinėje Aukščiausiojoje Taryboje komunistai turėjo 85 procentus vietų. Kiek turės po galutinių rinkimų? Gal mažiau. Bet 73 procentai kandidatų - nepriklausomi. Kas už tos "nepriklausomybės" slepiasi, sunku pasakyti. Tiktai 11 proc. kandidatų - nuo partijų. Niekas iš mūsiškių nesiėmė prognozuoti būsimojo parlamento sudėties, nes tiktai po rinkimų, kai deputatai susiskirstys į frakcijas, bus galima realiai matyti, už ką balsavo Ukraina... Bet prognozės visiškai pesimistiškos...

- O kas tie likusieji šešiolika procentų?

- Darbo kolektyvų kandidatai. Yra tokių Ukrainoje. Anų laikų reliktas...

- Kokie dar ypatumai?

- Ukraina turi Krymą. Vyko "referendumas" dėl prisijungimo prie Rusijos, rinkimai į Krymo parlamentą. Laimėjo "Rusijos" blokas. Nemažai rinkėjų, kurie stoja už Ukrainos prisijungimą prie Rusijos. Taigi, Krymas - labai realus politinio konflikto židinys ("jei nebūsite geri, turėsite ten antrą Gruziją ar Karabachą"). Mina padėta. Įdomus momentas: televizija rodė, kaip balsavo Krymo prezidentas p. Meškovas: susikišo kai kuriuos biuletenius į kišenę. Atseit, ir jūs, krymiečiai, šitaip balsuokit...

- O Kravčiukas?

- Jis žinojo tikrąją padėtį, turėjo informacijos, jautė, kokios jėgos laimės. Rinkimų dieną, aštuntą valandą vakaro, uždarius rinkimines apylinkes, jis kalbėjo per televiziją, pabrėždamas, jog turi nemaža kompromituojančios medžiagos apie įvairių partijų lyderius, pažadėjo tą medžiagą paskelbti spaudoje.

- Paskelbė?

- Negaliu pasakyti - nežinau. Tačiau ir taip įtampa krašte labai didelė. Ją kaitina sunki ekonominė padėtis, situacija Kryme, karinio laivyno problemos...

- Palikime pačiai Ukrainai spręsti savo vidaus reikalus. Kokios priešlaikinių Seimo rinkimų Lietuvoje prognozės bei galimybės? Tai realus laiko reikalavimas ar politinis triukšmelis?

- Pasakysiu tiesiai: priešlaikiniai rinkimai į Seimą bus! Nepaisant nori šito LDDP ar ne. Artėjančių rinkimų būtinybę rodo ne vienas požymis. Vienas jų - žmonių aktyvumas, renkant parašus dėl referendumo surengimo. Tą referendumą, kaip žinote, siūlo Tėvynės sąjunga. Tai rodo ir žmonių nuotaikos susitikimuose per konservatorių dienas, kurios įvyko daugelyje Lietuvos miestų ir miestelių. Pagaliau apie tai byloja ir visuomenės apklausų rezultatai: pavyzdžiui, kovo mėnesį jau 45 procentai gyventojų nepasitikėjo dabartiniu Lietuvos Seimu, 40 procentų - Vyriausybe ir t. t.

Taigi, mano nuomone, priešlaikiniai rinkimai - jau visai ne už kalnų, ir vargas tiems, kurie tos realybės nemato ar nenori matyti...

- O kas juos laimės?

- Manau, kad daug kas priklausys nuo to, ar sugebės dešiniosios politinės jėgos susivienyti. Jei tai įvyks, prognozuoju dešiniųjų pergalę. Praėjusieji Seimo rinkimai davė puikią pamoką!

- O jeigu vėl LDDP?

- Visų partijų vadai turėtų galvoti ne kaip aukštai ir kokioje kėdėje jis pats ar jo aplinkiniai sėdės, o visų pirma - apie Lietuvą ir jos ateitį, Lietuvos žmones, kurie, deja, pirmieji savo kailiu pajunta vienokius ar kitokius rinkimų baigties rezultatus.

O jei dešiniųjų suvienyti nepavyks, mes, Tėvynės sąjunga, eisime į rinkimus vieni. Laukti ir toliau toleruoti LDDP vykdomą politiką paprasčiausiai neturime teisės!

- Ačiū už pokalbį.

Kalbėjosi Adolfas Strakšys

Prancūzų kultūros centras Šiauliuose

Jis atidarytas Šiaulių pedagoginio instituto patalpose (P. Višinskio gvė Nr. 25, 206 kambarys). Centro įkūrimo iniciatorius - instituto prorektorius docentas Vytautas Bikuličius, gerai pažįstantis Prancūziją, porą kartų stažavęsis Paryžiuje. Ta proga Šiauliuose apsilankė Prancūzijos ambasados Vilniuje lingvistikos atašė Claudine Bascoulergue.

"EL" korespondentui doc. V. Bikuličius pranešė, kad Lietuvos-Prancūzijos asociacijos Šiaulių skyriui priklauso per 40 narių (mokytojų, gydytojų, inžinierių, studentų). Prancūzų kultūros centre artimiausiu metu numatytas vakaras, skirtas dainininkei Edit Piaf, viktorina vaikams "Ar pažįsti Prancūziją?". Rudenį ketinama surengti minėjimą didžiojo prancūzų mąstytojo Voltero (Voltaire) 300-ųjų gimimo metinių proga. Nuo rugsėjo 1-osios čia bus organizuoti kursai norintiems išmokti prancūzų kalbos.

Tai jau trečiasis prancūzų kultūros centras Lietuvoje. Neseniai toks centras pradėjo veikti Vilniuje, kiek anksčiau - Kaune.

ELI

SKAUTIŠKUOJU KELIU

Šv. Jurgis ir skautų suvažiavimas

Balandžio 23 d. Lietuvių skautų sąjungos (LSS) Europos rajono vadovybė suvažiavo į Derby. Čia ukrainiečių klubo patalpose aptarta tolimesnė rajono skautų veikla. Dalyvavo: v.s. J. Alkis, LSS Europos rajono vadas; s. V. Gasperienė - LSS Europos rajono seserijos atstovė; s. dr. kun. S. Matulis, MIC, R. K. dvasios vadovas; v. s. G. Zinkienė; v. s. Br. Zinkus; s. V. O'Brien; s. I. Gerdžiūnienė; s. A. Gerdžiūnas; s. v. v. sl. G. Jakimavičius; mūsų Garbės narys H. Gasperas ir v. s. J. Maslauskas - LSS Europos rajono brolijos atstovas.

Pasveikinęs dalyvius J. Alkis pažymėjo, kad šis posėdis vyksta šv. Jurgio - skautų patrono dienos proga ir lietuviškosios skautybės pradžios Britanijos salose mieste. Buvo perskaityta malda. Dr. kun. S. Matulis, MIC, sakė: "Tepasidaro, Tavo užtarimo dėka, mūsų maža Lietuva tarsi žiburys ant kalno ir tespindi kitoms tautoms skaidriu tikėjimu, gražia meile ir nepalaužiama viltimi..." Tyla ir susikaupimu prisiminti iškeliavę iš mūsų tarpo skautų vadovai, rėmėjai.

Posėdžio dalyviams pageidaujant, prezidiumą sudarė J. Alkis - pirmininkas ir narys H. Gasperas -sekretorius.

Suvažiavime įvertinti vadovų ir vadovių atlikti darbai, apsvarstyta dabartinė veikla, nemažai padaryta rengiant 45-osios sukaktuvinės stovyklos planus. Gegužės 14-ąją skautininkai, vyresnės skautės ir skautai vyčiai susirinks į Lietuvių Sodybą pasitarimams.

Posėdyje J. Alkis išsamiai apibūdino LSS Tarybos pirmininko v. s. fil. K. Ječiaus pranešimą, supažindino su rajono kasos būkle. Taip pat pranešė, kad a. a. Onos Dainauskienės pomirtiniame testamente palikti 78 svarai skautų veikimui.

Kalbėjusi s. V. Gasperienė minėjo, kad LSS Europos seserija yra suskirstyta į būrelius ir židinius, visoms seserims yra siunčiami mėnesiniai informaciniai aplinkraščiai.

Rajono brolijos atstovas v. s. J. Maslauskas brolijos vardu pasveikino sesę Vidą apdovanojimo LSS "Lelijos" Garbės ordinu proga. J. Maslauskas priminė, kad plačiai susirašinėja su LSS vyriausiąja vadovybe. Apgailestavo, kad nutrūkę ryšiai su s. Petru Veršeliu - Vasario 16 gimnazijos "Aušros" tunto tuntininku, nors jam keli laiškai buvo pasiųsti.

Skautų periodinio leidinio "Budėkime" redaktorius H. Gasperas kalbėjo apie redagavimo darbą, sutiko jį tęsti toliau. Pageidavo, kad daugiau rašytų jaunoji karta apie skautų vienetų veiklą ir susibūrimus. Siūlyta daugiau žurnalų "Budėkime" siųsti Lietuvos skautijos vienetams.

"Budėkime" ilgametis administratorius J. Levinskas nusiskundė, jog yra skaitytojų, kurie nesusimokėję prenumeratos mokesčio už "Budėkime", į kreipimąsį tai padaryti, mažai kas iš jų atsiliepė. Pabrangus pašto paslaugoms ir popieriui, "Budėkime" gali nepasiekti tų, kurie nesumoka prenumeratos mokesčio. H. Gasperui ir J. Levinskui išreikšta nuoširdi padėka už jų darbą leidžiant šį skautų leidinį.

Europos rajono 45-os skautų ir skaučių tradicinės vasaros stovyklos viršininkas s. V. O'Brien sakė, kad yra pastovyklių vadovų ir vadovių, tačiau problema dėl virėjų. Plačiau buvo diskutuota apie stovyklos reikalus, skautų nario mokestį. Kitas vadovų ir vadovių posėdis įvyks spalio 8-ąją Londone, Lietuvių namuose.

Po pertraukos ir kavutės, dalyvaujant DBLS Derby skyriaus nariams ir skautų rėmėjams, už ilgametį dosnumą ir "Budėkime" leidinio rėmimą lėšomis bei skautų oranizuojamas stovyklas v. s. J. Alkis garbingai įsegė p. Vl. Šližienei LSS 75-čio deimantinio jubiliejaus sukakties "AČIŪ" rėmėjų ženklą kaip atsidėkojimo simbolį. Vl. Šližienė nuoširdžiai padėkojo skautų vadovams. V. s. Br. Zinkaus iniciatyva ir Barry Parker dėka buvo parodyta skaidrių iš Lietuvos skautų stovyklos bei skautų išleistų suvenyrų, atvežtų iš Lietuvos skautijos stovyklų.

Br. Zinkus išreiškė padėką B. Parker. Visos skautijos vardu pareikšta užuojauta dėl Barry Parker tėvo mirties.

v. s. J. Maslauskas

AUKOS STOVYKLAI

DBLS Sodybos skyrius per skyriaus pirmininką Algį Klimą skyrė 30 svarų skautų ir skaučių vasaros stovyklai. Stovyklos skyriaus valdybai ir s. v. v. sl. broliui Algiui brolišką skautiškai dėkojame.

Brolis Juozas

Nauji mokesčiai, nauji akcizai

Nuo gegužės 1 d. Lietuvoje galioja Pridėtosios vertės mokesčio (PVM) įstatymas. Jis pakeitė iki tol galiojusį bendrąjį akcizą. Dydis toks pat - 18 proc. Tai šalies vidaus mokestis, kurio vienas tikslų, kaip aiškina valdžios atstovai, sudaryti vienodas sąlygas gamintojams ir importuotojams. Įvežamai produkcijai - 18 proc. PVM, o eksportuojamai produkcijai - 0. Šio mokesčio įvedimas sukėlė daug diskusijų spaudoje, tarp politikų, biznierių - vertinimai labai prieštaringiu. Visi sutaria, kad tai reiškia prekių pabrangimą vartotojams, tik skiriasi prognozės, koks pabrangimo dydis. Premjeras A. Šleževičius susitikime Šiauliuose su verslininkais sakė, kad padidėjimas bus 5-6 proc. Lietuvos laisvosios rinkos instituto viceprezidento J. Kabašinsko nuomone, kai kurios prekės pabrangs 15-20 proc. Suprantama ir priežastis: po mokesčio įvedimo pabrangus gaminiams, sumažės apyvarta, vadinasi, ir pelnas. Prekybininkai ir įmonės bus priverstos imti brangius kreditus, o padidėję kaštai bus įkalkuliuojami į produkcijos ir paslaugų kainas.

Vyriausybės nutarimu nuo gegužės 1-osios, galioja ir nauji akcizų bei muitų tarifai. Pavyzdžiui, tabakui ir tabako gaminiams bei erotinio ir smurtinio pobūdžio leidiniams uždėtas 50 proc., o elektros energijai - 5 proc. akcizas. Maksimalus 50 proc. akcizas taip pat bus mokamas už bižuteriją ir jos dalis iš tauriųjų metalų arba metalų, padengtų tauriaisiais metalais, aukso arba sidabro dailiadirbystės dirbinius, dirbtiniu būdu išaugintų perlų, brangiųjų arba pusiau brangių akmenų. 20 proc. akcizo mokestis uždėtas šampanui ir padidinto slėgio vynuogių vynui, 10 proc. - alui, kavai, šokaladui ir kitiems maisto produktams, turintiems kakavos, 15 proc. - ne senesniems kaip 5 metų prabangiems lengviesiems automobiliams. Akcizas lengviesiems automobiliams taikomas nuo kainos, viršijančios ribinę neapmokestinamąją kainą - t. y. 60 tūkst. litų.

Vyriausybė panaikino 10 proc. importo muitą benzinui, dyzeliniams degalams, mazutui, skystoms dujoms ir 5 proc. muitą lengviesiems automobiliams, ne senesniems kaip 7 metai. Šiek tiek - 5 iki 10 proc. padidintas muitas pienui ir jo produktams. Šokoladui ir produktams, turintiems kakavos, muitas liko nepakitęs - 20 proc., tačiau kakavos milteliams jis bus 10 proc. Muitai kitiems lengviesiems automobiliams lieka tokie pat: nuo 7 iki 10 metų senumo - 5 proc., bet ne mažiau kaip 0,2 už vieną kubinį centimetrą variklio darbinio tūrio, daugiau nei 10 metų senumo - 10 proc., bet ne mažiau kaip 0,8 Lt. Nepasikeitė taip pat muitai cigaretėms ir alkoholiniams gėrimams, išskyrus šviežių vynuogių vyną, kuriam muitas sumažintas nuo 40 iki 20 proc.

Bankai: aiškėja, kas pirmauja

Gegužės 1-oji - paskutinė diena, kai visi Lietuvos bankai privalėjo visuomenei pateikti savo bankų balansų ir pelno bei nuostolių ataskaitas už 1993 metus. Iki nustatytos dienos niekur duomenų nepaskelbė "Ekspress bankas" ir "Snoras". Kaip jau tapo įprasta, finansinio skaidrumo vengė ir "didžiųjų biznio mokytojų" A. Stašaičio ir G. Konopliovo bankeliai. Tiesa, "Tauro" bankas nuosavame mažo tiražo pono G. Konopliovo laikraštyje "Savininkas" paskelbė balansą, pavadintą suvestiniu, deja, jis neatitinka Lietuvoje priimtų standartų ir dėl to sunkiai palyginamas. O tezė "1993 metais "Tauro" bankas neturėjo pelno" verta atskiro tyrimo.

Pagal savo aktyvus Lietuvos finansų rinkoje pirmauja buvę valstybiniai bankai - Valstybinis komercinis (818 mln. Lt), Žemės ūkio (782 mln. Lt) ir Taupomasis (392 mln. Lt). Tarp po Atgimimo įsisteigusių bankų priekyje akivaizdžiai - Lietuvos akcinis inovacinis bankas, kurio aktyvai, sausio 1-ąją sudarę 310 milijonų litų, apie 40 milijonų viršijo jį besivejančių - "Litimpex" (272 mln. Lt) ir "Vilniaus banko" (270 mln. Lt) aktyvus. Septintoje vietoje esančio "Vakarų banko" aktyvai dar gerokai viršija šimto milijonų ribą ir sudaro 167 mln. Lt, o aštuntoje esantis "Aurabankas" (115 mln. Lt) užsklendžia "šimtininkų" seką. Dešimtuką užbaigia "Ūkio bankas" (84 mln. Lt) ir "Hermis" (80 mln. Lt).

Per metus padėtis Lietuvos bankų rinkoje pagal šį rodiklį yra šiek tiek pasikeitusi: trys pirmieji liko tie patys, pernai gerokai nuo "Litimpex" ir "Vilniaus banko" atsilikęs Lietuvos akcinis inovacinis šiemet juos pralenkė. Kiti pokyčiai nėra tokie žymūs.

O štai pagal pelną, tenkantį 10-čiai akcijos litų, bankų seka šiek tiek kitokia: pirmauja Taupomasis bankas - 39,3 Lt, toliau - "Litimpex" (38,9 Lt) ir Valstybinis komercinis bankas (38,8 Lt). Ketvirtoje vietoje atsiduria Kredito ir komercijos bankas - 33,1 Lt. Penktas - "Aurabankas" (28,9 Lt), nedaug nuo jo atsilieka ir "Žemės ūkio bankas" (28 Lt). Kitų bankų rezultatai mažesni: "Ūkio bankas" (24,9 Lt), "Vilniaus bankas" (20 Lt), Šiaulių bankas (16,7 Lt) ir Lietuvos akcinis inovacinis bankas (16,6 Lt).

Aušra Seibutytė (ELTA)

ELR: Lietuvos spaudoje išspausdintas žinių agentūros BNS pranešimas apie Lietuvos centrinio banko veidą. Kaip rodo šią savaitę paskelbtas banko š. m. kovo 31 d. balansas, pirmąjį šių metų ketvirtį Lietuvos bankas gavo beveik 10,7 mln. litų pelno. Pagal Lietuvos banko balansą, paskelbtą trečiajame "Lietuvos banko biuletenio" numeryje, galima spręsti, jog nepaskirstytas banko pelnas pernai buvo 386,2 mln. litų.

Lietuvos banko duomenimis, pirmąjį šių metų ketvirtį į apyvartą papildomai išleista daugiau nei 130 mln. litų. Kovo 31 dieną jų buvo beveik 982 mln.

Privalomieji komercinių bankų rezervai valiuta Lietuvos banke per tris mėnesius padidėjo labai nežymiai - nuo 83,8 mln. iki 87,8 mln. litų. Aukso ir kitų brangiųjų metalų vertė pirmąjį ketvirtį liko beveik tokia pat, kaip ir 1993-ųjų pabaigoje - 253 mln. litų.

41-oji Europos lietuviškųjų studijų savaitė

Praėjusiais metais Studijų savaitės Augsburge dalyviai 1994-ųjų Europos lietuviškųjų studijų savaitės rengėjais išrinko šiuos asmenis: Vincą Natkevičių, Joną Norkaitį, Darių Kuolį, Saulių Kubilių, Aidą Ivinskienę ir Ireną Naudžiūnaitę Joerg.

Iš jų moderatoriais išrinkti: Darius Kuolys, Jonas Norkaitis ir Vincas Natkevičius. Literatūros vakarą organizuoja Saulius Kubilius.

41-osios studijų savaitės paskaitų prelegentai: **Darius Kuolys, kun. Jonas Jūraitis, Viktorija Daujuotytė-Pakerienė, Vincas Natkevičius, Vytautas Bieliauskas, Vaidotas Daunys, Romualdas Sikorskis, Alvydas Jokubaitis, Kajetonas Čeginskas.**

Keturių žvaigždžių viešbutyje, kur bus apgyvendinti Studijų savaitės dalyviai, yra visi patogumai. Kambariuose dvigubos lovos, tačiau norintys nakvoti po vieną turės primokėti nustatytą taksą: 70 austrų šilingų. Šiaip visas pragyvenimas dienai vienam asmeniui kainuoja 500 austrų šilingų.

Registruotis pas Ireną Naudžiūnaitę Joerg šiuo adresu: 6473 Wenns, Tirol, Austria.

Registracijos mokestis 150 DM (jaunimui 70 DM). Visa programa su paskaitų temomis bus paskelbta vėliau.

P. S. Atvykstantiems iš Lietuvos į Austriją reikia turėti vizą.

Rengėjai

Tautos fondo atstovybė Didžiojoje Britanijoje, 1993-1994 metų apyskaitos

Pajamos:	
Liko iš 1992 metų	728.86 sv.
Gauta aukų	200.00 sv.
Palūkanos iš banko	1.62 sv.
Iš viso pajamų	930.48 sv.
Išlaidos:	
Išmokėta Tautos fondui	150.00 sv.
Banko patarnavimas	1.20 sv.
Iš viso išlaidų	151.20 sv.
Balansas: iš viso liko	779.28 sv.

Pinigai laikomi *The Roayl Bank of Scotland*, plc, 79 Notting Hill Gate, London W11 3HS.

T. F. A. D. Britanijoje

Londonas 1994 m. balandžio 7 d. ***K. Tamošiūnas***

Pastaba: per klaidą į Tautos fondo sąskaitą buvo įdėta 5, 188 sv. L. namų bendrovės pinigų. Todėl banko apyskaitos (*Statement*) rodomos klaidingai. Bankas šią klaidą šiuo metu tiria.

Patikrinta DBLS Rev. Komisijos ir rasta atsiskaitomybė vedama tvarkingai, pasirašė Rev. pirmininkas B. Butrimas ir P. Jazukevičius. Originalas su parašais pasiųstas paštu.

Lietuvių pagalbos fondo (A. L. F.) Accounts Balance Sheet, From 19.01.93-12.04.94

Pajamos:	
Likutis iš praeitų metų	1,980.09 sv.
Aukos	185.50 sv.
Iš viso	2,165.59 sv.
Išlaidos:	
Liet. Prezidento vizitui	500.00 sv.
Prof. V. Landsbergio vizitui	250.00 sv.
Banko patarnavimo mokestis	33.00 sv.
Iš viso	783.00 sv.
Balansas:	
Pajamos	2,165.59 sv.
Išlaidos	783.00 sv.
Liko	1,382.59 sv.

Pastaba: banko apyskaita rodo 1,377.51 sv., skirtumas 5.08 sv.

P. S. Apyskaitos patvirtintos (19.04.94) DBLS Revizijos komisijos.

Apyskaitas suvedė ***K. Tamošiūnas***

1994 m. balandžio 12 d. *ALF administratorius*

ATITAISYMAS

"EL" Nr. 18 straipsnyje "Minolta Baltia" plečia veiklą" padaryta apmaudi klaida. Turi būti: *metų apyvartą sudarė 11960 tūkst. litų.* Atsiprašome.

Litas ir užsienio valiutos

Lietuvos bankas pagal valiutų kursus vidaus ir pasaulio valiutų rinkose nuo 1994 m. gegužės 6 d. nustatė tokius oficialius lito ir užsienio valiutų santykius:

Valiutos pavadinimas	Litai už valiutos vnt.	Valiutos pavadinimas	Litai už valiutos vnt.
Anglijos svarai sterlingų	5.9952	Latvijos latai	7.1301
Armėnijos dramai	0.0130	100 Lenkijos zlotų	0.0179
Australijos doleriai	2.8470	Moldovos lėjos	0.9828
Austrijos šilingai	0.3426	Norvegijos kronos	0.5550
100 Baltarusijos rublių	0.0222	Olandijos guldenai	2.1458
Belgijos frankai	0.1171	Prancūzijos frankai	0.7034
Čekijos kronos	0.1369	100 Rusijos rublių	0.2157
Danijos kronos	0.6158	SDR	5.7013
ECU	4.6366	Singapūro doleriai	2.5694
Estijos kronos	0.3037	Suomijos markės	0.7422
Ispanijos pesetos	0.0293	Švedijos kronos	0.5195
100 Italijos lirų	0.2490	Šveicarijos frankai	2.8363
Japonijos jenos	0.0392	100 Ukrainos karbovancų	0.0108
Kanados doleriai	2.8829	Vengrijos forintai	0.0392
Kirgizijos somai	0.3252	Vokietijos markės	2.4098
Kazachijos tengės	0.1337		

Litus į bazinę valiutą ir bazinę valiutą į litus bankai keičia patvirtintu oficialiu kursu - 4.00 litai už 1 JAV dolerį, imdami ne didesnį nei Lietuvos banko nustatytą atlyginimą už keitimo operacijas. Kitas valiutas bankai perka ir parduoda pačių bankų nustatytomis kainomis. Kaip sakoma neseniai Lietuvos banko išplatintame pranešime, atlyginimas už kredito operacijas negali viršyti 2 procentų keičiamos sumos, keičiant grynuosius pinigus, ir 0,25 procento keičiamos sumos, keičiant negrynuosius pinigus.

Europos LIETUVIS

EUROPE'S LITHUANIAN – Lithuanian weekly

REGISTERED AS A NEWSPAPER AT THE POST OFFICE
Printed and published by Lithuanian Association in Gt. Britain and Lithuanian House Ltd., 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT, England
Tel.: 071-727 2470 Fax: 071-792 8456 ISBN 0901941 45X
Prenumeratos kaina metams: Didžiojoje Britanijoje - 40 svarų; Vokietijoje - 100 DM. Lietuvoje - 190 Lt. Visur kitur - 40 sv.
Vienoje skilty įdėto skelbimo kaina 10 sv. (minimumas). Didesni skelbimai atitinkamai brangiau. Už laikraštyje kieno nors spausdinamų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.
Redaguoja redakcinis kolektyvas. Vyr. redaktorius Vladas Dargis
Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto nesusitarta, negrąžinami.
Atspausdinti straipsniai išreiškia autorių, ne redakcijos ir leidėjo nuomonę.

Redaktorius Mindaugas Milieška

Lietuvių Kronika

"EUROPOS LIETUVIS" SPAUSDINAMAS VILNIUJE

Šis "EL" Nr. 18 išsiųstas iš Vilniaus gegužės 9 d.
Siųsdami "EL" prenumeratą pažymėkite:
"Europos lietuvio" administracijai, 2 Ladbroke Gardens, London, W11 2PT.
Tel.: 071-727 2470 Faksas: 071-792 8456
******
"EL" redakcijos adresas Vilniuje: **A. Strazdelio 1, Vilnius 2600, Lietuva-Lithuania.**
Tel.: 010 370 2 622 466 Faksas: 010 370 2 614 984 SL 1436

AUKOS SPAUDAI

A. Turla - 10 sv.
B. Drevinskas - 10 sv.

Už aukas nuoširdžiai dėkojame.

PADĖKA

Neturėdamas galimybės atsisveikinti su visais Britanijos lietuviais, su kuriais teko susitikti ir bendrauti per dvejus mano darbo Londone metus, noriu padėkoti visiems už širdies šilumą ir paramą.

Linkėdamas visiems geriausios kloties, Jūsų

dr. Antanas Nesavas

DĖKINGI VISIEMS

Nuoširdžiai dėkojame Britų-Lietuvių pagalbos fondui už labdaros drabužių ir vitaminų siuntą mūsų sanatorijoje besigydantiems vaikams. Šiuo metu globojame vis daugiau vaikų iš nepasiturinčių šeimų, našlaičių, o valstybės skiriamų lėšų nepakanka. Todėl esame dėkingi visiems, tiesiantiems mums pagalbos ranką.

Artūras Audickas
Respublikinės Valkininkų vaikų sanatorijos "Pušelė" vyr. gydytojas

LIETUVIŲ ŠV. KAZIMIERO BAŽNYČIA LONDONE

21 The Oval, E2 9DT rytinėje Londono centro dalyje.

Įėjimas iš Hackney Road.
Tel. 071-739 8735
Pamaldos sekmadieniais - 9 ir 11 val.

Artimiausia požeminė stotis - Bathnal Green centrine linija.
Autobusai iš miesto centro: 26, 48, 55.

PAMALDOS

Nottinghame - birželio 8 d., 11.15 val., Židinyje.
Nottinghame - birželio 15 d., 11.15 val., Židinyje.
Derbyje - birželio 15 d., 14 val., Bridge Gate.
Nottinghame - birželio 22 d., Sekminėse, 11.15 val., Židinyje.
Nottinghame - birželio 29 d., 11.15 val., Židinyje.

LONDONE

VIETINIAI RINKIMAI

Šiais metais gegužės 5 dieną Anglijoje vyko savivaldybiniai miestų tarybų rinkimai, kuriuose dalyvavo ir britų pilietybę turintieji lietuviai bei kitų etninių bendruomenių žmonės.

Londone Estų namai rinkimų dieną buvo tapę Kensington miesto Šiaurės apylinkės rinkimų balsavimo stotimi.

Lietuvių sporto ir socialiniame klube įsikūrė Hackney liberalų-demokratų partijos rinkiminis štabas, koordinavęs rinkiminę kompaniją.

Klubo valdybos narys Petras Hoye (Ron-Marijos Hoye-Kalinauskaitės sūnus) vėl kandidatavo į tarybą kaip liberalų-demokratų kandidatas Hackney miesto Wick rinkiminėje apylinkėje.

Lietuviai jam palinkėjo sėkmės vėl būti išrinktam miesto tarybos nariu.

KVIEČIAME Į KONCERTĄ

Janulevičiūtės Eglės (fortepijonas) rečitalis įvyks š. m. gegužės 13 d., penktadienį, Londone, St. James Church, Piccadily, 1.05 p. m.

BRITŲ-LIETUVIŲ PAGALBOS FONDAS VAIKAMS LIETUVOJE KVIEČIA Į SODYBĄ

Lietuvių Sodybai šiemet sukanka 40 metų, kai ji tapo Jungtinės Karalystės lietuviams antrąja "Mažąja Lietuva". Šiam retam nepaprastam įvykiui paminėti gegužės 29 dieną, sekmadienį, įvyks didžiulis lietuviškas sąskrydis. Gal yra tokių, kas prisimena Lietuvos prieškario laikus, kuomet mūsų gimtajame krašte gausesnėse vietovėse vykdavo "atpuskai", o su jais didžiuliai "kermošiai". Taigi šiais metais visi keliaujame į Lietuvių Sodybos "atpuskus", bus įvairi programa. Neapvils nė vieno.

Toje didžiulėje programoje su savo prekystaliu dalyvaus Britų-lietuvių pagalbos fondas vaikams Lietuvoje, bus surengta loterija-"tombola" ir kartu pateikta informacijos, kas remiama Lietuvoje. Tik yra bėda - fondui trūksta loterijai daiktų, kad ji būtų turtingesnė. Turime vilties, kad geradariai prisidės prie jos rengimo.

Fondo vadovybė kviečia visus savo geradarius dalyvauti Sodyboje. Gauname aukų, bet daugumos žmonių nepažįstame.

Atvykite prie fondo prekystalio, kad galėtume susipažinti su visais fondo rėmėjais, geradariais.

Aukas siųsti:
British-Lithuanian Relief Fund for Children in Lithuania, 21 The Oval, London E2, 9DT.

IŠVYKA AUTOBUSU

DBL S-gos Londono pirmasis skyrius rengia išvyką autobusu į šių metų iškilmes Sodyboje, kurios įvyks gegužės 29 dieną, sekmadienį. Kaina vienam asmeniui ten ir atgal tik 7.50 svaro, pinigai sumokami užsirašant.

Užsirašyti galima Londono parapijos menėje po pamaldų pas valdybos narius, Lietuvių namuose, 2 Ladbroke Gardens - pas Kazį Makūną ar Nijolę Dargienę. Telefonas 071-727-2470. Be to galima pranešti laišku: 21 The Oval, London E2 9DT.

Išvažiuojama nuo Lietuvių bažnyčios 21 The Oval, London E2, - 8.45 val.; nuo Lietuvių namų 2 Ladbroke Gardens London W11 - 9.15 val.

SPORTO IR SOCIALINIO KLUBO METINIS SUSIRINKIMAS

Jis įvyks gegužės 22 dieną, sekmadienį, 17 val. (5 val. p. p.) klubo patalpose 345 A. Vicoria Park Road, London E9.

Susirinkimo darbotvarkėje numatyti pranešimai apie 1993-1994 metų veiklą. Bus renkama klubo valdyba 1994-1995 metams.

Klubo nariai ir svečiai kviečiami dalyvauti savojo klubo metiniame susirinkime.

Klubo valdyba

MANČESTERYJE

BENDRI PIETŪS

Balandžio 15 d. kanauninkas Val. Kamaitis sulaukė 70 metų amžiaus ir 42 metų kunigystės sukakčių. Ta proga balandžio 24 d. po lietuviškų pamaldų St. Chad's bažnyčioje MLK bendrija ML Soc. klube surengė bendrus pietus-pobūvį, kuriame dalyvavo 42 asmenys.

Pobūvį atidarė ir pravedė MLK bendrijos sekretorius Ark. Podvoiskis. Jis pasveikino susirinkusius, padėkojo už dalyvavimą bendruose pietuose ir paprašė kan. V. Kamaičio palaiminti vaišių stalus, kuriuos puikiai paruošė B. Kupstienė ir O. Eidukienė su padėjėjais.

Pietų metu žodį tarė bei geros sėkmės ateityje palinkėjo ir už ilgų metų darbą padėkojo bendrijos sekr. Ark. Podvoiskis. Ir įteikė visų pasirašytą sveikinimo kortelę. Uždegus jubiliejinio torto žvakutes, visi kanauninkui sugiedojo "Ilgiausių metų", buvo paskelbtas tostas į jo sveikatą. Sukaktuvininką taip pat pasveikino DBLS Boltono skyriaus pirm. H. Vaineikis, ramovėnų pirmininkas V. Bernatavičius, Kauno technologijos prof. V. Rėklaitis ir Leigh lietuvių vardu A. Bruzgys. Kalbos buvo paįvairintos anekdotais ir nutikimais. Galiausiai padėką išreiškė už jo garbei suruoštus pietus kan. V. Kamaitis.

Pobūvis prajėjo visų linksmoje ir pakilioje nuotaikoje.

A. P-kis

******

L.K.V. S-gos "Ramovė" Mančesterio skyrius gegužės 21 d. 6 val. vakaro Mančesterio lietuvių klube, 121 Middleton Rd., Manchester, rengia Lietuvių vietinės rinktinės įsteigimo 50 metų sukaktuvių minėjimą. Bus paskaita ir meninė dalis.

Visi vietiniai ir plačios apylinkės tautiečiai, ypač tie, kas yra tarnavę gen. Plechavičiaus suburtose eilėse, yra kviečiami kuo gausiau šiame minėjime dalyvauti.

Skyriaus valdyba

NOTTINGHAME

EKSKURSIJA Į SODYBĄ

Paminėti Lietuvių sodybos 40 metų įsigijimo ir gyvavimo sukaktį Nottinghamo DBLS skyriaus valdyba ruošia didelę ekskursiją. Daugelis jau nemažai metų neturėjo galimybės apsilankyti mūsų mažame Lietuvos kampelyje, kuris yra ypač gražus gegužės mėnesį. Nepraleiskime šios progos vėl prisiminti anuos didžiuosius sekminių sąskrydžius, šventinę nuotaiką, išdainuotas dainas.

Dar ir po 40 metų galime užtraukti dainą.

Išvyksime gegužės 29 dieną 8.00 val. ryto nuo visiems jau įprastos vietos prie Salutation Inn, Maid Marian Way.

Gali važiuoti ir ne skyriaus nariai.

Iš Sodybos išvažiuosime vakare.

Asmeniui kelionės kaina tik 10.00 svarų.

Užsisakyti pas skyriaus pirmininką J. Damaševičių asmeniškai ar telefonu Nottingham 505868.

Paskubėkite, kad vėliau nenusiviltumėte.

DBLS Nottinghamo skyriaus valdyba

KAS NESUMOKĖS PRENUMERATOS MOKESČIO, NEBEGAUS "EL"

Gerbiamieji skaitytojai,

jau kelis kartus raginome tuos skaitytojus, kurie nesumokėję "EL" prenumeratos mokesčio už 1994 metus, tai kuo greičiau padaryti. Dar kartą prašome visų, kas skolingas, kiek galima greičiau atsiųsti "EL" administracijai Londone prenumeratos mokestį, nes didelės pašto išlaidos artimiausiu metu privers mus nutraukti neapmokėtą siuntimą.

ELR

PARDUODAMI BUTAI UŽSIENIEČIAMS

Trakų miesto centre 2-jų kambarių butas su visais patogumais (Ref. 21). Kaina $10000 arba £6700.

❖

Vilniaus mieto centre 2-jų kambarių butas su visais patogumais, saugus. (Ref. 42). Kaina $35000 arba £24000.

❖

Vilniaus miesto centre 4-rių kambarių, reikalingas remontas, saugus (Ref. 41). Kaina $70000 arba £47000.

❖

Kreiptis:
"Europos lietuvio" redakcija,
A. Strazdelio 1,
2001 Vilnius.
Tel. 61 18 79.

Registruojame

norinčius išnuomoti atskirus kambarius ar butus užsienio svečiams.

Rašyti:
2015 Vilnius, P.O. BOX 2715

SKELBKITĖS Londone ir Vilniuje leidžiamame 'EUROPOS LIETUVYJE'

Vykstantiems į užsienį "EL" pataria gerai apsidrausti, kas padės išvengti ligos ar kitos nelaimės atveju susidariusių išlaidų, ir linki geros bei atmintinos kelionės!

PASAULYJE

Apaštalinis nuncijus įsikurs Jaffos mieste

Šventojo Sosto delegatūros Jeruzalėje ir Palestinoje atstovas spaudai paskelbė, kad apaštalinis nuncijus po to, kai jis bus paskirtas, įsikurs Jaffos miesto pranciškonų vienuolyne. Jaffos miestas yra į pietus nuo Tel Avivo. Šventojo Petro vienuolynas, pastatytas 1803 metais, yra Jaffos senamiestyje. Dalis vienuolyno pastatų šiuo metu restauruojama. Čia bus nunciatūros raštinė ir nuncijaus rezidencija. Apaštalinis nuncijus Izraelyje dar nėra paskirtas, bet nuncijaus rezidencijos klausimas buvo labai karštai žurnalistų ir komentatorių aptarinėjamas. Jau nuo pat santykių tarp Vatikano ir Izraelio užmezgimo buvo manoma, jog vargu ar apaštalinė nunciatūra bus Jeruzalėje - mieste, kurio statusas tebėra ginčytinas.

Pradėti radijo jubiliejiniai metai

Balandžio 25 dieną Pontecchio Marconi miestelyje netoli Bolonijos įvyko iškilmės, skirtos radijo išradėjui Guglielmo Marconi. Šiomis iškilmėmis pradėti jubiliejiniai radijo išradimo metai, kurių kulminacija įvyks ateinančiais metais, nes 1995-siais sukaks lygiai 100 metų nuo radijo išradimo.

Guglielmo Marconi, radijo, tiksliau bevielio telegrafo patentą užregistravo 1895 metais Londone. Nuo to laiko prasidėjo tikroji radijo civilizacija; per šimtą metų radijas ir iš jo išsivysčiusios kitos, modernesnės komunikacijos priemonės užvaldė visą pasaulį, tapo neatskiriamomis nūdienės kultūros dalimis. Šia proga pažymėtina, kad ir Vatikano radijas yra Guglielmo Marconi kūrinys. 1931 metais steigdamas Vatikano radijo stotį, popiežius Pijus XI pasikvietė būtent Marconi. Pirmuosius Vatikano radijo įrenginius pastatė Londono bevielio telegrafo bendrovė, kurios įkūrėjas, vadovas ir savininkas buvo būtent Gugliemo Marconi.

Šveicarijoje kankinami kaliniai

Viena pagrindinių žmogaus teisės ginančių organizacijų Londono "Amnesty International" apkaltino Šveicarijos policiją kalinių ir areštuotų žmonių kankinimu. Šveicarijoje, kuri ne be pagrindo laikoma europietiškumo ir civilizuotumo simboliu, vis dažniau pasitaiko kalinių, ypač svetimtaučių imigrantų, kankinimo atvejų. Daugiausiai skundų gauta iš Ženevos kantono. Kaip teigia patys nukentėjusieji, kalėjimuose jie buvo mušti ir įžeidinėjami rasistiniais epitetais. "Amnesty International" paskelbtas žinias patvirtina ir Šveicarijos žmogaus teisių lyga.

Išaiškėjo linksmos istorijos paslaptis

Daugelis vyresnės kartos žmonių Italijoje yra skaitę linksmą rašytojo Giovanni Guareschi romaną "Don Camillo", pasakojantį apie vieno Emilijos Romagnos kaimelio klebono Camillo ir komunistų kuopelės sekretoriaus Peppone susidūrimus. Pagal populiarų romaną buvo sukurti keli filmai. Pirmąjame kunigą Camillo vaidino garsus prancūzų aktorius Fernandel. Filmas susilaukė nemažesnio pasisekimo už knygą, kuri, beje, išeivijoje buvo išversta ir į lietuvių kalbą.

Neseniai 74 metų sulaukęs kunigas Ottorino Davinghi prisipažino, kad jis yra Don Camillo prototipas, o tikroji jo priešininko komunisto pavardė yra Enzo Carini. Pastarasis prieš kelerius metus mirė, paskutinėm savo gyvenimo dienom susitaikęs su Bažnyčia. Enzo Carini ilgus metus buvo mažo miestelio burmistras. Apie anekdotinius savo ir burmistro nuotykius kunigas Davinghi pasakodavo rašytojui Guareschi, su kuriuo buvo pažįstamas nuo vaikystės.

Vatikano radijo lietuviškų laidų redakcijos žinios